

★ siyaset ★

AYLIK SOSYALİST GAZETE • KASIM'89 • SAYI 8 • 1500 TL (KDV DAHİL)

Sahibi: Metin ÇULHAOĞLU
Yazışları Müdürü: Faik BIÇER
Yazışma Adresi: P.K. 137
Bakanlıklar- ANKARA
Fiyatı: Yurtiçi 1.500 TL
Yurtdışı: 5 DM
Havale Adresi: Yapı Kredi Bankası
Etiler - 10429- 9
Ofset Hazırlık ve Baskı: Seçenek Yayıncılık -
Matbaacılık Ltd. Şti.

1917 "erken" doğmadı

HACIALIOĞLU
KİTAPLIĞI

Yeni bir toplumsal düzene geçit veren Ekim sosyalist devriminin siyasal ya da iktisadi açıdan bir prematüre doğumu simgelediğini düşünenler kelimenin bütün anlamlarında iktidarsızdılar.

Rus devrimi yalnızca sosyalizme yönelik bir sıçrama olmayıp, çürüyen ve bunalım-savaş-çöküntü üçgeninde sıkışıp kalan insanlık için çok önemli bir çıkış yolu olarak da tarihe yazılmıştır.

1917 Ekimi ile başlayan sosyalizmin kuruluş tarihinde karşılaşılan sorun ve tıkanıklıklar, ne görece az gelişmiş bir ülkede jakoben bir sıçrama yapılmasını, ne de sıçramanın tek ülkede gerçekleşmesini tarih önünde yargılayabilir.

"BEKLEMEK ÖLÜM" DEMEKTİ!

siyaset'te gündem

ÇOK ÖZEL BİR GÜN

7 Kasım 1917'de Rusya'da işçi devletinin kurulmasına yolaçan bir devrim gerçekleşti. Dünyanın küçümsenmesi mümkün olmayan bir parçasında tarih yeniden düzene girdi; geçmiş, "devrimden önce-devrimden sonra" olmak üzere ikiye bölündü.

7 Kasım, 19. yüzyıl, hatta daha öncesinden gelen sancılı bir birikimin, ama özellikle 20. yüzyılın başlarından itibaren döşenen taşların üzerinde yükselmiştir. Bu anlamda devrimin kendisini determinist bir yaklaşımla ele almak ve onu bir son vuruş biçiminde görmek mümkündür. Ama,..

7 Kasım bu kadar basit değildir. Siyasi mücadeleyi sanat haline getiren, geçmişte döşenen taşların sağlamlığının bir sonraki aşama için kesin bir güvence vermemesi, her anın, her yeni evrenin kendine özgü gereklilikler arayışı içinde olmasıdır.

7 Kasım bu anlamda, bugünkü yaygın Marksist söylemin anlayamayacağı, kabullenemeyeceği denli öznel ve iradi ustalıklarla dolu bir hamledir.

7 Kasım insanlık tarihinin "bir avuç" bireyin o günkü performansı ile yön değiştirmesine itiraz edenler için bir daha yaşanmaması gereken bir gündür.

İnsanlık tarihinin çok geniş bir spektrum içerisinde bu tür öncü arayışlar aracılığı ile gerçekleştiğini bilenler ise, inanç ve bilgilerini dönüştürme gücünden mahrum etmek zavallılığını göstermek istemeyecekler, yeni tarihi fırsatlar kollayacaklardır. Onlar için,

7 Kasım, çok özel bir gündür...

Tek Gıda - İş'te değişim sancısı

Sınıf sendikacılığının kesin bir kopuş ve başarısından söz edememekle beraber, gıda işkolunda Balkanlar'ın en büyük sendikasında her şeyin eskisi gibi kaldığını da söyleyemiyoruz.

200 bin üyeye sahip Tek Gıda-İş'in İstanbul Bölge Şubesi'nin 21 Ekim'de yapılan Genel Kurulu'nda yönetim el değiştirdi.

İstanbul Bölge Şubesi, sendika içinde ağırlığı olan ve 17 şubenin bağlı olduğu, 25 bin üyeye sahip bir şubedir. Bu nedenle, genel merkezi gericiler tarafından gasp edilmiş olan Tek Gıda-İş'in geleceği açısından kurul çok büyük bir önem taşıyordu. Yıllardır gerici ve faşistlerin elinde olan bazı şubelerin yönetimlerinde meydana gelen değişiklikler işte bu bağlamda umut verici sinyaller verdi. Tüm baskı ve oyunlara rağmen gerici yönetimin hesapları altüst olmuş ve İstanbul Bölge yeni bir çehre kazanmıştır. 80 öncesinde Üsküdar'da faşist terö-

rün baş destekçisi eski bölge başkanı **Şadan Boduroğlu** bu genel kurulda liste bile çıkartmamıştır. Yeni yönetim Abdurrahman Uzunyaşa (Bölge Başkanı), Hasan Özyurt (Bölge Sekreteri), Korkut Güler (Mali Sekreter), İhsan Yaşa (Teşkilatlanma), Özcan Mete (Eğitim)'den oluşmaktadır.

Şimdi, tek başına yeterli ve güvenilir olmayan bu değişimin Genel Merkez ve diğer şubelere daha kalıcı ve kesin bir biçimde yansımaları için mücadele edilmeli, İstanbul Bölge'de de işin henüz başında bulunduğu bilinmelidir.

Tek Gıda-İş'in geleneksel gerici yapısının devrimci bir mücadele ile değiştirilmesi, Türk-İş içerisinde kazanılan küçümsemeyecek bir başarı olacaktır.

Kongreler sürüyor

PETROL-İŞ sendikasının 20. Olağan Genel Kurulu yapıldı. **Cevdet Selvi**'nin ağırlığını koyduğu kurulda genel başkanlığa da yeniden **Münir Ceylan** seçildi. Ve eski yönetimden yalnızca teşkilatlandırma sekreteri **Mehmet Çelik** seçilemedi. Genel Kurul'un en önemli gündem maddesini ana tüzük değişiklikleri teşkil ediyordu. Tüzükte yer alan ve 1980-83 ruhuna uygun maddeler tartışmaya açıldı. Bu konu özellikle grev yasağı olan kamu işyerlerinde büyük önem taşımakta. Bu arada Genel Kurul'da görevden alınan Yarımca Şube Başkanı **Muzaffer Gürkan** ve şube yöneticilerinin durumu da tartışıldı. Her fırsatta sendikal demokrasi-den söz edenlerin, ilk fırsatta "sendikal hiyerarşi" gerekçe gösterilerek insanları görevden almaları kınandı.

Genel Kurul'da ayrıca, Aliğa direnişi, yapılan sözleşmeler ve işten atılan 1460 işçinin durumu ile Petkim'in satışına karşı yapılması aylar önceden itibaren gündeme gelen genel grevin kademeli olarak hayata geçirilmesi ele alındı.

sınıf ve siyaset

Ekim ve işçi sınıfı

Vural MAĞDENLİ
Mansur DEDE

Kışlık sarayın zaptedilmesi emri, Avro-ra'nın Kışlık Sarayı Neva nehrinden to-pa tutuşu ve 25 Ekim akşamı II. Sov-yetler Kongresi'nin toplanması... İşte Ekim sosyalist devriminin zaferi...

1917 Ekim devrimi ile başlayan süreç, emek-sermaye çelişmesini uluslararası planda sosyalizm-kapitalizm çelişki ve karşılığına dönüştürerek uluslararası politikanın odak noktasını oluşturmuş-tur.

Ekim devriminin gerçekleşmesi, kapita-lizmin ideolojik, etik ve toplumsal ege-menlik sisteminin aşılmasının ilk ve et-kili adımı olmuş, böylece Ekim devrimi kapitalizmin ötesini işçi hareketine so-mut olarak gösterebilme onurunu üst-lenmiştir.

Ekim'in prestiji ve işçi hareketi nezdin-de kazandığı meşruluk, daha önceki devrimlerden farklı olarak, doğrudan iş-çi sınıfını merkeze alan bir iktidarın oluşması ile ilgilidir. Bu meşruluk faşiz-me karşı elde edilen zafer ve işçi sınıfı-nun moral-ekonomik durumundaki fiili düzelme ile pekişmiştir.

Bunun sonucu, tarihte ilk kez işçi sınıfı gerek kadrolar düzeyinde, gerekse kitle-sel olarak siyasetin içerisine çekilmiş, bir sınıf olarak siyasallaşmıştır.

Daha henüz devrimin ilk yıllarında sa-nayi, ticaret ve tarımda; işletme ve ko-operatiflerde işçi sınıfının denetleyici ro-lüne büyük bir önem verilmiş, devlet ve sovyet örgütlenmesinde aynı sınıfın bir yönetici olarak eğitilmesine çalışılmış ve en önemlisi, işçi sınıfı devrimin bir kalkanı olarak burjuvazinin, küçük bur-juva siniklerin sabotaj ve provakasyon-larına karşı en güvenilir ve örgütlü güç haline getirilmiştir.

İşçi sınıfı, kulaklara karşı kütleli bir çağrının yapıldığı ve toplumun tüm dev-rimci olanaklarının kolektivizasyon için seferber edildiği keskin dönemde, kızıl ordunun bir milis gücünden düzen-li orduya geçişinde ve savaşta nazi or-dularına karşı tarihin yazdığı en onurlu savaşta Sovyet halkının yine en disiplin-li ve özverili kesimini oluşturmuştur.

Hiçbir zaman işçi sınıfında böyle bir öz-veri, böyle bir bilinçli katilim ve açıkça-sı sosyalizme duyulan özlem-güven iç-kin olarak varolamaz. Ekim devriminin uluslararası işçi hareketine yönelik en önemli katkısı, proletaryaya yaşamın hemen her alanında kendi gücünü ve et-kisini sınıyabileceği alanlar açması, bu güç ve etkinin doğrudan sonuçlarının alınabileceği koşulları yaratmasıdır.

Alan memnun, satan memnun

Devrimci sendikal mücadele açısından en önemli örgütlerden birisi olan Otomobil-İş'te sınıf kavram ve politikalarını hasıraltı etmek isteyenlerin ağırlığı sürüyor.

Otomobil-İş'in Olağan Genel Kurul'u 20-21-22 Ekim tarihlerinde yapıldı ve beklenildiği üzere canlı, tartışmalı bir kurul yaşandı. Genel Kurul içinde bulunduğumuz sendikal ortamın geneline uygun olarak Genel Merkez'in empoze ettiği listenin fazla zorlanmadığı bir örnek oldu. 86'da genel başkanlık koltuğunun sahibi İlhan Dalkılıç ile Celal Özdoğan'ın tasfiyesi ile son buldu ve eski genel sekreter Celal Özdoğan Otomobil-İş'in genel başkanlığına seçildi. Tasfiye edilen bir başka yönetici de eski teşkilatlanma sekreteri İsmail Aykanat'tı. İ. Aykanat'ın yerine Cihan-gir Başkaya seçildi. Mehmet Çapar genel başkan yardımcısı olarak kaldı ve eski genel eğitim sekreteri Mahmut Karakoç sendikal eğitimler konusunda onca eleştiri toplamasına karşın genel sekreter oldu. M. Karakoç'dan boşalan yere ise Osman Yıldız seçildi. Bu yeni bileşim (yeni genel mali sekreter H. Kara'nın varlığı da gözönüne alındığında) genel sekreter-genel başkan çekişmesinin biteceğinin ve 80 öncesi Maden-İş ekolünün yenilikçi çizgisinin daha kesin bir hakimiyetinin tescilli anlamına geliyor.

Genel Kurul'da en büyük tartışma doğal olarak sendikal birlik konusu gündeme geldiğinde yaşandı. Genel Merkez'in projesi sendikal birlik sorununu tek tek diğer sendikalarla birleşme ve Çelik-İş ile birleşmeyi TÜRK-İş'e katılmada bir sıçrama tahtası olarak görme, öte yandan Türk-Metal'i tabandan etkileme doğrultusunda idi. Genel Kurul'da genel merkezin tabanı bilgilendirmeden yaptığı kapı arkası birlik görüşmeleri gündeme geldi. Bursa Koca-

eli delegeleri Özdemir-İş ile yapılan pazarlıkların deklare edilmesini ve işçilere aktarılmasını dile getirdiler.

Çelik-İş ile birleşip Türk-İş'e katılma taktığının ise ancak sınıf sendikacılığı ilkeleri toprağa gömülerek hayata geçirilebileceği dile getirildi. Çünkü, olası bir birleşmiş sendikada koltuk kapacak Çelik-İş yöneticileri, Türk-İş içinde faşist Mustafa Özbek grubunu destekleyenlerdir.

Celal Özdoğan ekibinin sendikal tabana yanlış aktardığı bir diğer birlik süreci de "TÜRK-İş'te birlik". TÜRK-İş'te birlik aynen Türk-İş içerisindeki muhalif sosyal demokrat sendikacıların yönetim karşıtlığı temelinde ele aldıkları gibi ele alınıyor. Otomobil-İş ileride bir parçası olacağı metalurji işkolundaki sendikanın Türk-İş içi reformist muhalefete ekleneceği bir süreci öngörüyor. Genel Kurul'da bu açık daveti karar olarak geçirtme projeleri vardı, fakat gelen tepkiler bunu engelledi.

Genel Kurul'da yine muhalefet delegeleri sendikanın MESS dayatmalarına boyun eğmesini, grup sözleşmesinin bir kader gibi algılanmasını eleştirdiler. Ve bu eleştiriler merkez tarafından daha önce olduğu gibi "TİS'in işçilerin baskısıyla imzalandığı" yanıtıyla karşılandı ki bu da inkar edilemez bir gerçeklikti. MESS'e karşı oluşturulan sözleşme taslağının, bağitlanan sözleşmeye dönüşmesi, Otomobil-İş'in işkolunda tek başına 117 işyerinde greve çıkması ile olasıydı. Fakat Türk-Metal ve Çelik-İş'in tutumu, garip beklentiler içerisindeki Otomobil-İş yöneticilerini aciz kıldı. Önce TİS komisyonları daraltıldı ve TİS imzalandıktan sonra Temsilciler

Meclisi toplandı. Bu bir emrivakiydi. Ve bu kamburu da hala sırtlarında taşımaktadırlar. Muhalefet bu konuda gereken tavrı almıştır.

Öte yandan Genel Kurul'da Devrimci Muhalefetin elini kolunu en fazla bağlayan olgu sendikal taleplerinin (referandum, 1 Mayıs, tüzüklere getirilen kısıtlamalar, DİSK'in açılması vs.) üst yönetiminki ile tamamen örtüşmesiydi. Karşısında özgür talepler olmadıkça merkez kendisini rahat hissetti ve iç hesaplaşmaya yöneldi. Üstelik muhalefetin programındaki belirsizlikler de delegelerin kafalarında soru işaretleri yarattı. Örneğin kaldırılması istenilen 13 ve 17. maddelerin yanına 24. maddeyi eklemek bir hataydı. Çünkü bu madde değiştirilmiş ve anti-demokratik niteliği ortadan kalkmıştı. Fakat hala 24. maddeye karşı ajitasyon yürütmek bir gafletti.

İşyeri komiteleri devrimci muhalefetin önerdiği temel örgütlenme birimleriydi fakat bu önerinin sendikal çalışmaya ve işyeri temsilciliği ve adeta alternatif gibi sunulması, işyeri komitesi önerilerini her niyete yenen helvaya çevirmişti. Muhalefetin şube düzeyinde önerdiği örgütlenme komiteleri, TİS komiteleri önümüzdeki dönemde ne olursa olsun hayata geçirilmelidir ve bu konuda tüm sınıf bilinçli metalurji işçilerine görev düşmektedir.

Türk-İş'te birlik önerisine karşı getirilen yeni bir konfederasyon alternatifinin ise somutta hiçbir gerçekliği bulunmuyor.

Muhalefetin Genel Kurul'da 122 oyda kalmasının bir diğer nedeni de kendi içinde birliği sağlayamamış olmasıdır. Yönetime dolaylı olarak destek çıkan demokratik sendikal birlik grubu, ve Kartal SP etkisiyle seçilenler devrimci muhalefeti zayıflatmıştır.

Önümüzdeki Dönem

* İşyeri sendika temsilciliği sınıf sendikacılığı doğrultusunda geliştirilmelidir.

* TÜRK-İş pazarlık ve katılımı değil, alternatif politika ve örgütlenme ile dönüştürülebilir.

* Kapalı kapılar ardında birlik görüşmelerine pazarlıklara hayır!

* İşkolu düzeyinde tüm gücümüz faşist yönetimli TÜRK-Metal'e yöneltilmeli ve metalurji işçileri faşist sendikal yönetimden kurtarılmalıdır.

* Devrimci muhalefetin netliği ve birliği için program taslağı oluşturulmalıdır.

* Sınıf bilimi ekseninde, işçi eğitimcilerin de yetiştirildiği sendikal eğitimlere ağırlık verilmelidir.

* Grev tüzüğüne karşı kampanya!

Kongreler Sürüyor

BANKS, 21.10.1989'da yapılan olağanüstü Genel Kurul ile BASİSEN'e katılma kararı aldı. Bir tabela sendikasına dönüşmekten son anda kurtulanlara genel kurulda "şimdiye kadar neredeydiniz" sorusu yöneltildi. Genel Kurul'da Yapı Kredi Bankası ile sürdürülen sözleşmelerde BASİSEN'in hangi etkin dayanışmayı gerçekleştirdiği de gündeme geldi.

YOL-İŞ Sendikası yaptığı Genel Kurul ile yeni sendikal döneme girdi. Genel Başkanlığa yeniden Bayram Meral getirildi. Meral'in Türk-İş genel başkanlığı yarışına girebileceği söyleniyor.

Grev kırıcılığını yasalaştırmak için herşeyi yapıyorlar

A.Cemal ATEŞÇİ

1982 Anayasası sadece toplu sözleşme uyuşmazlıklarında grev hakkından söz ederken, hak grevi, dayanışma grevi, genel grev gibi işçi sınıfının en temel mücadele yöntemlerine düşmanlığını kanıtlamıştı.

2822 sayılı yasa ise burjuvazinin işçi sınıfını ekonomik ve anti-kapitalist mücadelede silahsızlandırmanın ayrıntılarını belirliyordu. Anayasanın 54.maddesine göre grev hakkı "iyi niyet kurallarına aykırı tarzda, toplum zararına ve millî serveti tahrip edecek şekilde kullanılmaz"dı. Nasıl belirleyeceklerse?

Daha ayrıntıya inildiğinde tebliğ tarihi ile uygulama tarihi arasında konan 6 günlük süre, bildirim uygulama tarihinden 6 gün önce notere tevdi edilmiş olmasının yeterli sayılmaması, pratik greve çıkılmasının bürokratik yoldan engellenmesi anlamına geliyor.

Yasanın 38.maddesine göre ise grev süresinde işyerinde serbest üretim yapılabilir. Üretilen mal ve stoklar çıkarılabilir. Gerçekte bu madde birçok sendikacı davanın ve grev kırıcılığının tüzüksel arka planını oluşturuyor.

Yasanın 43.maddesine göre grev süresinde işverenin greve çıkan işçilerin yerine işçi çalıştırmayacağı belirtilmişse de, işverenler eğer stok eritme politikası uygulamıyorlarsa geçici işçi, kapsam dışı işçi, çırak, endüstri meslek lisesi stajyeri ve 39.maddesine göre grev ve lokavt dışı kalan işçileri çalıştırıyorlar. Üstelik işverene yönelik para cezaları da neredeyse sembolik kalıyor.

Söz konusu yasa 88-89 döneminde bazı değişikliklere uğradı. Teşmil ile ilgili II.maddeye "yetki için başvurulduktan sonra yetki sorunu çözümlünceye kadar veya bu belgeyi aldıktan sonra yetki devam ettiği sürece yetki kapsamına giren işyerleri için teşmil kararı alınmaz" hükmü eklendi. 15.maddeye "kurulu bulunduğu işkolunda çalışan işçilerin % 10'unu temsil edemeyen sendika"nın yetki itirazında bulunamayacağı hükmüne bağlandı. 22.maddeye getirilen değişiklik ise pratikte örneği görülme de, görüşmelere gelmeyen işveren için kısa sürede grev kararı alabilme olanağı yaratıyor. Değişiklik yapılan 29.madde ise grev yasağı kapsamını genişletti.

Grev ve lokavtın uygulanmasında işyerinden ayrılmaya ilişkin 38.maddede birçok tartışmaya neden olan "civarında" sözcüğü maddeden çıkarıldı. Bunun anlamı şudur; grev süresince işçilerin işyeri önünde ve civarında topluluk teşkil etmeleri yasaklanmıştı. Aynı maddede yapılan değişikliğe göre grev öncesi üretilen ürün-

ler ve her türlü stok grev süresince dışarı çıkarılmayacak, fakat grev sırasında çalışan işçilerin ürettiği ürünler satılabilecek ve dışarı çıkarılabilecektir.

Grev gözcülerinin sayıları ise 48.madde-deki değişiklikle en çok 2'den 4'e çıkarıldı. Öte yandan grev gözcülerinin zorunlu ihtiyaçlarının nasıl karşılanacağı Ç.S.G.Bakanlığı'nın çıkaracağı tüzüğe bırakıldı. İlgili yasanın 78.maddesinde yapılan değişiklikle grevde izin almadan yeni işçi alan işverene verilecek cezalar 5.000 ila 15.000'den 50.000 ila 100.000'e çıkarılmıştır.

Grev yapan her işçi yerine çalıştırılan bir işçi için ise işverene hükmedilen ceza 150.000 (min.) TL'dir. Elbette bu paranın özellikle büyük işletmeler ve tekeli patronlar için ifade ettiği değeri söylemeye gerek yok.

2822 sayılı yasa "bu işyerinde grev vardır" pankartı dışında başka bir pankartın asılmasını ve grev çadırını yasaklıyordu. İşçilere işe yardımı bile DGM'ye gitmeyi göze almayı gerektiriyordu.

2822 sayılı yasanın dışında 5.10.1989 tarihli resmi gazetede yayınlanan grevlerde mülki idare amirlerince alınacak önlemlere ilişkin tüzük değişikliği ise grevin özellikle toplumsal bir tepki ve okul olma işlevini budamaya yönelik önlemleri içeriyor.

Yeni tüzük vali ve kaymakamların grev ve lokavt danışma kurulu oluşturmalarına ve bu kurulun grev sırasında gelişebilecek toplumsal olaylara yapılacak ek müdahaleleri saptama olanağı veriyor. Bunların başında her bir grev mahallini ve fabrikayı diğer fabrikalardan izole etme önlemleri burjuvazi açısından asıl sorunu oluşturuyor.

Öte yandan grevin politikleşmesine, diğer işçilerle bir iletişim kurma mekanı haline gelmesine ve özellikle patronla karşı karşıya gelen, grevci işçilerin emekten yana kişi ve kuruluşlarca desteklenmesine karşı grevlere özgü bir güvenlik kuvveti teşkilatlandırılıyor. Mahalli güvenlik kuvvetleri, çevik kuvvet ve jandarma komando birlikleri bu iş için vali ve kaymakamın emri altında açıkça işçileri enterne edecek.

Grevler için hazır tutulacak güvenlik kuvvetlerinin görevi "kamu düzenini bozacak toplu hareketlerin" engellenmesi olacak. Greve gidilen fabrika ve çevresinde işçiyi "yasadışı eylemlere yönlendiren ve kışkırtıcı nitelikte gazete, dergi, broşür, el ve duvar ilanlarının dağıtılmasının önlenmesi için harekete geçmek de yeni tüzüğün öngördüğü önlemlerden biri. Bu uygulama girişimleri gerçekte iş-

çilerin üretimden gelen güçlerini kullanmalarını engellemek, eğer engellenemezse de işçi hareketinin gerçek dostlarıyla buluşmasının önünü almak için yapıldı.

Yeni tüzük grevin kırılmaması için faaliyet gösterenleri, öncü işçileri açıkça istihbarat nesnesi haline getiriyor. Görevlilere teyp kaydı, fotoğraf, film çekme yöntemleri ile grevin izole edilmesini sağlamak, grevlere yönelik fişleme yetkisi veriliyor. Bu düzenlemelere göre grev uygulaması fabrikanın, atölyenin önünde beklenmesi, sazlı sözlü toplantı yapılması, eğlence düzenlenmesi de engel olunacak faaliyetler içerisine giriyor.

Mülki idare amirleri işçilerin grev kırıcılarına, üretim yapan işverene karşı olası tepki ve karşı koyuşunu engellemekle de yükümlüler. Grev dolayısıyla sıkıntısı çekilen ürünlerin sağlanması yoluyla grev kırıcılığını devlet bizzat kolluk güçleri aracılığı ile üzerine alıyor.

Bu gelişmeler sosyalist hareketin sınırlı da olsa hak arama mücadelesine giren işçilerle temas kurmasını engelleyebilecek niteliktedir ve zaman geçmeden bir karşı kamuoyu yaratılmalıdır. Söz konusu tüzüksel önlemler belki sarı ve reformist sendikacılar için işçiyi "aşırı cereyanlardan" korumakta araç olacaklardır, fakat işçi sınıfını da siyasal duyarlılığın en fazla arttığı bir konjonktürde açık havada hapsedmenin yasal çerçevesini oluşturmaktadırlar.

Sendikalar, öncü işçiler bu oyuna gelmemelidirler. İlerici ve sosyalist kamuoyu iktidarın bu son derece hesaplı, ideolojik manevrasına karşı mücadelenin bayraktarlığını üstlenmelidir.

Patronların tüzüğü çıktığı yere gönderilmelidir! Bekçi köpeklerinin işçi sınıfı ve sosyalistler arasına girmesine izin verilmemelidir.

G E L E N E K

Yayınevinden yeni bir kitap daha :

SOVYET DENEYİNDEN SİYASET DERSLERİ

Metin ÇULHAOĞLU

Ekim'den Türkiye'ye bir propaganda dersi

Türkiye'de sosyalistlerin topluma hitap ederken siyasal-örgütsel araçları bir ideoloji haline getirebilme şansı bulunuyor.

Cemal HEKİMOĞLU

Türkiye sosyalist hareketinin gündemine yavaş yavaş yeni bir "sorun" yerleştirmek gerekiyor. Sosyalist ideoloji, uzun erimde toplumun gündemine hangi kanallardan girecek?

Kimileri için çok basit; devrimci propagandanın alışılmış elemanları var, bu doğrultuda yürütülecek düz bir çalışma sosyalist ideolojinin önünü mutlaka açar...

Tamamen karşı çıkmak olmaz. Gerçekten de devrimci propaganda geleneğimizde yer alan elemanların herbirinin önemli işlevleri var. Bunların bir kenara konması mümkün değil.

Ancak, bugün dünya sosyalist hareketinin yaşadığı sıkıntılar ve 1917 sonrasındaki deney birikimi, geleneksel propaganda elemanlarının kullanım tarzı ve bir bütün olarak yetersizliği konusunda önemli sorunlar olduğu sinyali vermektedir.

1917'deki zenginlik

Rus devrimci hareketi 1917'ye gelindiğinde, sosyalist ideolojiyi geniş kitlelere tarihsel ve teorik çerçevesi ile değil, ülke toprağında etkili olabilecek siyasal-ideolojik kaldıraçlar aracılığıyla sunabiliyordu. Doğrudan artı değer sömürüsünün yasalarını ve kaynağını iletten-aktaran veya yeni toplum projesinin ana hatlarını içeren bir propaganda biçimi ise bolşeviklerin değil, SR'ların tercih ettiği biçim oluyordu.

Bunun bir açıklaması var. 1905-1907 sonrasında bolşevikler ve ona yakın kadrolar için adı konmamış veya sınırları çok da iyi belirlenmemiş bir kadro seçkinciliği yaşanmıştır. Kapitalist sömürünün yasaları ve kaynağı ile yeni toplum projesinin özelliklerine ilişkin tartışmalar yığınlara dönük çalışmalarda ciddi bir dönüşüm geçirmekte ve "toprak-barış -ulusal" sorunların aracılığı gereksinmekteydi.

Örgütsel-siyasal-ideolojik olarak popülizmin hemen tüm gereklerini yerine getiren SR'cı eğilimlerin ise içi-dışı biridi. Bu nedenle sınırlı küçük burjuva kesimde "kavranan" eşitlikçi-komünö bir çerçeve ile gerçekçi sayılabilecek bir tarım politikasını birbirine

eklemekten öte bir şey yapamadılar. Gerçekçi olanı da zamanla bolşeviklere kattırdılar.

Oysa, bolşeviklerin yaşadığı, marksist teorinin gerekli siyasal açılım ve darbelerle uyumlu hale getirildiği bir iç süreç ve sözü edilen uyumun ideolojik kanallarla (toprak-barış-ulusal) toplumun önemli kesimlerine, belli bir dönemde, sunulmasıydı...

Bir devrimci durumda nüfus çoğunluğu bir yana, emekçi kesimlerin önemli bir bölümünün sosyalizmi bilerek-inanarak öncünün etrafında kenetleneceği düşüncesini bugün savunanlar eğer bilinçli bir "diplomasi" yapmıyorlarsa, hayal kırıklığına gebe bir "optimizm" ile yaşıyorlar demektir.

Avrupalı komünistlere "10 milyon asker var arkamızda, sizin kaç askeriniz var" diye soran Lenin, 10 milyon sosyalizm savaşımdan mı sözediyordu, yoksa bolşevik çekirdeğin sürükleyebilme gücünden mi?..

Ekim deneyimi sürükleme gücüne, belli bir teorik mirası topluma taşıyacağım diye ilkesizleşenlerin (menşevikler) veya topluma siyasal söylemi olmayan ve bu yüzden de zaman zaman şiddetli hırçınlığın dışavurumu haline getiren eşitlikçilerin (narodnikler) değil, belli bir mekanda gereken tüm bilişsel silahlarla donatılan, bu anlamda rakiplerini kültürel ve teorik olarak etkisizleştiren bir niteliğin kendisini ifade etmede kimi ek araçlara ve dolayılara gereksinim duyduğunu hissedenlerin (bolşevikler) kavuşabildiğini göstermiştir. Önemli olan, ek araç ve dolayımaların doğrudan sosyalist iktidara tabi olduğu imajının verilmesidir. Barış için, toprak için, ulusal baskıların kalkması için sosyalist iktidar...

Türkiye'ye bakarken

Türkiye'de sosyalist ideolojinin kullanacağı kanalları saptarken önce zamanlamanın önemini kavramak, sonra da demokratik kazanımlar ve insan hakları savunusunun çok sınırlı ve kısıtlayıcı kanallar olduğunu, bağımsızlıkçılığın sosyalist bir programı zayıflatacağını, ulusal temaların altının çok

fazla çizildiği bir durumda ise kapsayıcı bir sınıf bazının tutturulamayacağını bilmek gerekiyor.

Ekim'in ışığında, kendisini mümkün olan en gelişmiş bilişsel silahlarla donatan bir niteliğin hangi araçları değerlendireceği sorusu bugün gündeme geliyor. Üzerinde çok düşünülmesi gereken bu soruna ilişkin çok kısa bir öngöründe bulunmak istiyorum.

Bugüne kadar ülkemizde yaşadığımız tüm deneyimlerin tersine, bir siyasal programın kendisini dışa vururken, siyasal örgütlenmenin etrafına ideolojik bir cazibe serpintisi saçılacağına, bizzat o siyasal örgütlenmenin bir ideolojik cazibe merkezi haline getirilmesinin mümkün olduğunu düşünüyorum. Siyasal zor-şiddet-liderlik nosyonumisyoneverlikgüç tutkusu-etik erozyonu durduracak yeni bir moral dalga-ulusal kişilik, tüm bunlar ne Türkiye'ye, ne de sosyalist örgütlenmenin vecibelerine aykırıdır. Bu toplumu sümüksü yapıdan çıkaracak ve iddialı hale getirecek güç ve donanım ancak sosyalist harekette bulunmaktadır. Ve belki de, bu ülkede bir prestij gösterisi, birincil ideolojik tema haline gelir. Devrimci propaganda sosyalizmin kendisiyle beraber sosyalist mücadeleyi ön plana çıkarır.

GELENEK

- Solda "Boşluk" Var mı?
- Demokratik Devrim : Perspektifsizlik Mirası. I
- Avrupa Komünizmi : Günden Geceye
- TİP Tarihinden Kesitler-II (2. Bölüm)
- Marksist Ekonomi-Politik : Yer ve Zaman Saptaması
- Bir «Zor Sosyolojisi»ne Doğru

27. Sayı Çıktı

Çankaya'ya istikrarsızlık seçiliyor !

Serdar AYDIN

Sosyalistlerin yaklaşımı, kendilerine politik sahnede alan açacak gelişmeleri ve olasılıkları temel almalıdır. Çankaya'nın Özal'a nasip olması sosyalist mücadele için geriletici bir adım olmayacaktır.

Bu ülkede artık her tartışma istikrarsızlığın bir nebze daha yükselmesine neden oluyor. ANAP'ın azalan oylarından hareketle istenildiği kadar Özal'ın cumhurbaşkanlığı gayri meşru ilan edilsin, başbakan Çankaya'ya her gün biraz daha yaklaşıyor. Hemen söylenmesi gereken şudur: Türkiye'de cumhurbaşkanının kim olacağı ile sistemin demokratikleşmesi ya da düzenin meşruiyeti arasında herhangi bir ilişki bulunmuyor. Örneğin bir sosyal-demokrat cumhurbaşkanının varlığı demokratikleşme kapılarını açamayacağı gibi, toplumun siyasal hafızası meşruluk tartışmasını kalıcı sonuçlar vermesine müsait değildir. Erken seçim olasılığının zayıflaması üzerine tartışmalar iki alternatifte indirgenmiştir. Ya partiler arasında uzlaşmayla başka bir ANAP'lı, ya da Özal... Bu düzlem bir kez kabul edildikten sonra düzen partileri arası tartışmalar da, düzenin hangi yoldan daha istikrarlı kılınabileceğini temel almıştır.

Düzen Dengeden Uzaklaşıyor
İktidar partisinin çok parçalı niteliği önemli öğelerden biridir. Özal'ın başkanlığı bırakmasıyla parçaların dağılması kesinlikten uzak bir öngörüdür. Başkanın örgütün birliği açısından oynadığı rolün, cumhurbaşkanlığına geçmesiyle zayıflayacağı doğrudur. Ancak Özal'ın yeni mevkisi ANAP iktidarını güçlendirici, dolayısıyla partiyi birarada tutucu yönde de işlev görebilir. ANAP'ın iç dengeleri açısından daha kesin bir öngörü şu olabilir: ANAP'ın açık bir genel seçim yenilgisi yaşamadan tükenmesi için yeterli neden yoktur. Partiyi birarada tutan tek faktör Özal değildir. 12 Eylül'den sonra Türkiye düzeni ideolojik farklılaşmaları çelişik ama kapsayıcı bir bütünün içinde tutmaya yöneldi. Ideolojik versiyonların ayrı siyasal örgütlerle dolaysız temsil bağının zayıflamasına da tanık olundu.

ANAP'ın yapısı, parçalılığı sayesinde kapsayıcı da olabildi, ve düzenin genel yönelişiyle uyum arzetti. Böylesi bir iktidar ve ideoloji yapılanmasının istikrarı garantilemediği görülmüştür; ama şu anda "parçalar"ın birbirlerinden örgütsel olarak bağımsızlaşmaları büsbütün dengeden uzaklaşmaya neden olacaktır. Bu durum ANAP'ın koalisyon partisi kimliğini koruması yönünde bir baskı yaratmaktadır.

Muhalefet ise istikrar sorunu karşısında politikasızlaşmaktadır. SHP'nin refleksleri siyasi iktidara yakınlaşmayı gözetmemekte, bu parti için Doğulu milletvekilleri ile yerel örgütlerdeki solculara karşı mücadele daha heyecan verici olmaktadır. DYP ise ANAP'ın benzeri bir ideolojik-politik öz ile sırasını beklemektedir. DYP'nin radikallığı, yapısal olarak, ANAP'ın yıpranmasının düzenin yıpranmasına dönüşeceği noktaya sınırlıdır. Bu sorumlu tutumlara rağmen Türkiye'de bugün muhalefet varoluşuyla bir istikrarsızlık faktörü haline gelmektedir. Ülkenin siyasal geleceğinde muhalefetin muhaliflikte denge arayışı, ANAP'ta merkezkaç ve birlikçi dinamikler, Özal'ın oturduğu Çankaya ile diğer kurumlar arasında çelişimleri, kaçınılmaz seçim, meşruiyet ve Anayasa tartışmaları, tüm bunların orduda yaratacağı huzursuzluk vb. var. Hepsi birlikte ekonomik bunalım eğilimlerinin ve Doğuda süregiden sorunların üzerine oturtulduğunda şu sonuç yazılabilir: İstikrarsızlıkta artış... Üstelik bu tabloda geçici de olsa, kimi yükselişler kaydetmeye aday işçi hareketi ile muhtemel sosyalist muhalefet eksiktir.

Sosyalistlerin İş İstikrar Bekçiliği Değildir

Cumhurbaşkanlığı seçimi için solda olumlanan yol adayın ulusal uzlaşma zamanında ya da erken seçim sonrasında belirlenmesiydi. Bunun demokratikleşmeyle ilgisinin bulunmadığı, öte yandan çelişkileri bir süreliğine bastırabileceği, hiç olmazsa cumhurbaşkanlığı mevkiinin dengesizlikten uzak tutulabileceği tekrar edilmelidir.

Burjuva iktidarının bugün bir yeniden tahkim edilişi, kısa süreli rahatlaması, yalnızca liberalleşmenin değil, siyasi gericiğin de kanallarını besleyecektir. Bu ikisi artık karşıt yönelişler değil, aynı sürecin birleşik öğeleridir Türkiye'de. Liberalleşmeden solun payına öyle önemli birşey düşeceğine inanmak güçtür. Oysa istikrarsızlığın artışı sosyalist hareketin geleceği boşlukları derinleştirir. Sosyalist hareketin önünde bugün yoldan çıkarıcı bir mavi dalga ya da tavizleri anlaşılır kılınacak kısmi kazanımlar yok. Siyasal sahnede muhtemel gelişmeler ise sola sosyalizmin güncelliğini gösterebilmek açısından sayısız olanak ve argüman vaat ediyor. Bu olanak düzen içi meşruluk tartışmaları, parlamentar demokrasinin sağlıklı işleyişi, ya da oldu-bittilere karşı demokrasiyi savunmak gibi bahanelerle demokratizme kurban edilmemelidir.

Sosyalistler açısından Çankaya'ya çıkan "12 Eylül'ün sürdürücüsü ve demokrasi düşmanı Özal" değil, sol harekete alan açmaya aday bir istikrarsızlıktır. Şimdi sosyalist saflarda ülkenin gündemine girmek için hızlı bir olgunlaşma yaşanmalıdır. İstikrarsızlığın bunalıma dönüşmesinden ancak ondan sonra söz etmek yerinde olacaktır.

gelenek'ten geleceğe

BİR ŞEYLERİ UNUTMUYOR MUYUZ?

Metin ÇULHAOĞLU

Türkiye'nin ciddi siyasal bunalımlara doğru sürüklendiğini görmek için müncem olmaya gerek yok. Türkiye'de siyasal bunalım kendi başına bir "hızlandırıcı" ve "çoğaltıcı" işlevi görüyor. Çeşitli alanlara yayılan ve gizil kalan hoşnutsuzlukların görelisi olarak daha doğrudan biçimlerde dışa vurulmasını sağlıyor. Türkiye'nin önümüzdeki yıllarında, kitlelerin büyük parçalar halinde ve ciddi bir hareketlilik içinde düzenden kopacakları yollar bekleniyor. Ama öyle görünüyor ki yıllar sonra ilk kez, ciddi bir toplumsal muhalefet açısından gerekli kan takviyesi için az çok "kitlesele" denebilecek olanaklar doğmaya başlıyor.

Bu, Türkiye solu açısından hiç de küçümsenmeyecek bir şanstır. Ne var ki sosyalist sol kendini "sosyalizmde yenilenme" imajına biraz fazlaca kaptırma benziyor. Ortada gerçekten de ilginç denebilecek bir durum var: Zaman zaman insan, sosyalist solun "Türkiye'de ne olursa olsun ben fırsat bulmuşken kendi tarihsel-teorik sorunlarla Türkiye'nin siyasal gündemini kaynaştıracağım" yollu bir kararı kolektif biçimde aldığı izlenimine bile kapılıyor!

Tarihsel ve teorik sorunların bugünkü konjonktürde kazandığı büyük anlamı, bu tür sorunların daha önyargısız biçimde ele alınabilmesi açısından önemli olanakların doğduğuna ve nihayet bunların hakkının verilmesi gerektiğini ben de kabul ediyorum. Ancak sosyalist hareket hiçbir zaman, basketbolda olduğu gibi kendi adamlarıyla kafa kafaya vereceği molalar alma lüksüne sahip değildir. Tarihsel-teorik sorunlarla Türkiye'nin siyasal gündemini kaynaştırarak momentlerin bulunması, ertelenemeyecek, hayati bir görevdir.

Belki hepsinden kötüsü, ortada bir başka tehlikenin daha yatmasıdır. Bu, Türkiye'nin gebe bulunduğu siyasal bunalımlar daha radikal siyasal tutumları, düzen dışı, sosyalizme yönelik somut projeleri dayatırken, Türkiye solunun bir kanadından düzenle uyuşmanın öteki kanadında da doğrudan burjuva demokratizminden esinlenmiş bir söylemin belirginlik kazanmaya başlamasıdır. Her iki kesimin de, tümüyle olmasa bile en azından sağduyularını yitirmemiş kesimleriyse, bu aymazlıktan bir an önce kurtulması gerekiyor.

Bütün bunlar gözetildiğinde, Türkiye solunun bu aşamada kritik bir sentezi yakalaması gerektiği sonucu çıkıyor. Bir yanda gerçekten de "sosyalizmi yeniden tanımlamak", birikmiş sorunları çözmeye çalışmak ve hepsi için de Marksizme bir tür lojistik destek dönüşü yapmak gerekiyor. Ancak bu zorunluluk hiçbir zaman diğer hayati görevleri unutturmamalıdır. Öte yanda Türkiye'nin politik arenasında, doldurulmayı bekleyen bir sosyalizm boşluğu vardır. Örgütsel adımlar bir yana, gene doldurulması gereken politik tahlil boşlukları, geleceğe yönelik projeksiyonlar vardır. Türkiye solu ikincisini ihmal ettiği, kendini tam anlamda birincisiyle sınırlandırdığı taktirde kendini giderek liberal bir Marksizm yorumuna, üstelik de snob denebilecek bir üslupla terketmiş olacaktır.

Yeni teorik-düşünsel yapılanmaların radikallik sınırgası Marksizmin devrimci özü kadar, Türkiye'nin toplumsal-siyasal dengesizlikleri olmalıdır.

Kongreler Sürüyor

21 Ekim 1989 günü turizm sektöründe örgütlü bağımsız Tursan-İş Sendikası Marmara Bölgesi 3. Olağan Genel Kurulu toplandı. Delege katılımının tam gerçekleşmediği Genel Kurul, katılan delegelerin de söz haklarını kullanmamaları ile oldukça renksiz geçti. Turizm sektörü için 3 sendikacının (Toleyis, Tursan-İş, Yeni Oleyis) fazla olduğunun altının çizildiği genel kurulda, birlik vurgulandı. Birlik için tavanın değil, tabanın belirleyiciliğinin üzerinde duran yöneticiler, kitlelerin kadroları yönlendirmeleri gerektiğini, bu gerçekleşemiyorsa kadroları yönlendirmeleri gerektiğini, bu da olmazsa kadroları tasfiye etmelerini söylediler. Bunları söyleyen yöneticilerin yakın geçmişte işlerinden çıkan ve Yeni Oleyis'i kuran muhalif grupla görüşme yapmış olduklarını ilk kez açıklamaları, soğuk duş etkisi yaptı. Anlaşılan yönetim, tabandan bağımsız yürütülen bir birlik çalışmasından yanaydı.

Eski yönetimin aynı kadroyla aday olduğu ve tek listenin oylamaya sunulduğu Marmara Bölgesi Genel Kurulu'ndaki tek değişiklik, Bölge Başkanlığında gerçekleşti. Yönetim kararıyla Antalya'ya şube açma çalışmalarını için gidecek olan eski Bölge Başkanı Yaylaoğlu, bu dönem adaylığını koymadı.

Tüm Genel Kurul boyunca sözülenen tek delege, arkadaşlarını konuşmaları, sorunlarını dile getirmeleri için teşvik etmek istedi, fakat pek başarılı olmadı. Siyasette de işçilerin yerlerini almalarını söyleyen delege, sendikaların işçileri etkisiz hale getirdiğini ve potansiyelin kullanılmadığını belirtti.

Yönetici Mehmet Ş.Küçük ise, işçi sınıfının üzerindeki ekonomik yükün kader olmadığını, nedeninin suskunluk olduğunu söylerken, çözümün tabandan tavana gerçekleştirilecek birlik ve beraberlikte yattığını ekledi. Konuşmasını işçi sınıfının üzerindeki ekonomik yükü destekleyen istatistik verilerle sürdüren Küçük, sermayenin ekonomik işkence uyguladığı ve eleştirmeye başladığında komünistlikle suçlanan bir Türkiye'de yaşıyoruz dedi.

Bir diğer konuşmacının altını çizdiği nokta ise, turizm sektörünün eylemci sendikacılık için uygun bir alan olduğu şeklindeydi. Güneydoğu Bölge Başkanı M.Yılmaz Elma da, Tursan-İş'in Atatürk'ün ilke ve inkılaplarına bağlı, çağdaş bir sendika olduğunu söyledi. Daha sonra sözülenen Marmara Bölgesi eksi Başkanı Yaylıoğlu, Toleyis'i örgüt içi demokrasiyi işletmemekle suçlarken, Toleyis'in altının boşaltılması yoluyla verilecek mücadelenin kuşkusuz başarılı olacağına da inancını dile getirdi.

Tursan -İş Genel Başkanı'nın konuşmasıyla son bulan Genel Kurul, birlik ve beraberlik havasına rağmen, tabandan bağımsız girişimin ilk kez bu toplantıda duyulması, bu konudaki iyiniyete gölge düşürdü. Zaman birlik konusunda samimi olunup olunmadığını gösterecektir.

İstanbul Üniversite'li devrimcilere kışkaç

İstanbul Üniversitesinde öğrenciler, bu öğretim yılının başında kendilerine yeni bir tuzağın kurulduğunu gördüler. Daha okul açılmadan yaklaşık iki hafta önce polis Öğrenci Derneği üyelerinin bazılarını evlerinden, yeni taşınmakta oldukları yurtlarından geceyarıları siyasi şubeye taşıdı. İş bu yıl sıkı tuttuklarını, daha başta gözdağı vererek kanıtlamaya çalışıyorlardı. Öte yandan özellikle İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Öğrenci Derneğinde bütün sene boyunca tekke mücadelesi yapan "devrimci sol güçler" ile "faşist feodal eğitim karşıtları"(!) hem birbirlerini hem de diğer dernekçi öğrencileri zor duruma sokacak bir performans gösterdiler. Böylelikle okulun açılmasıyla birlikte bütün devrimcileri birarada toplayacak bir açılış yerine ufak "grup açılışları" yapıldı. Hem polisin rahatça kontrol edebildiği, izole etkinliklere mahkum olunmuş oldu, hem de kamuoyunda ses getirecek bir eylemlilik ile yıla başlanamadı.

Polis üniversitenin açılışından bir gün önce yurtları bastı ve zaten parmağında oynattığı kimi sağlıksız unsurlar aracılığı ile sene başında kazanılacak bir ivmeyi sabote etti.

FAŞİSTLERİN BİTİ KANLANDI

Öte yandan ilginç bir başka gelişme de okulda "genç ülkücüler" imzalı bildirilerin dağıtılmasıydı. Faşist örgütlenmenin özellikle dinci kesim içerisinde geçtiğimiz yazı değerlendirmeye çalıştığını biliyoruz. Batı Anadolu ve Ege'de kamplar kurdular ve bu kışa hazırlandılar. Fakat sorun bu denli basit değil elbette. Bugün tekrar sivil faşist örgütlenme ile siyasi polis ve MİT'in koordinasyonu gündeme gelmiştir. Bir yandan polisin geçen senekinden daha "önlemci" hareketi bir taraftan da öğrenciler içerisinde karşı devrimci bir örgütlenmenin palazlandırılması raslantı değildi. Üniversite içindeki faşist hareketin ilk özelliği islami bir söyleme, ikinci özelliği ise anti-kapitalist kimi sloganlara sahip olmasıdır ki bu da bu palazlanmanın tabanına ve taktiğine uyuyor.

Bu yıl okul-idare işbirliğinin daha bü-

yük bir çapta gerçekleşeceğinden kimsenin şüphesi olmamalıdır. Polis hergün akşam saat 9-10 arası okul içinde arama yapmakta, okul dışında öğrencileri Beyazıt karakoluna çekmekte, muhbir ağı örgütlenme, polis-öğrenci statüsündeki öğrencileri yetiştirmeye özen göstermektedir. Polisin yeni dönemdeki stratejisini kavramak, özellikle sidik yarıştırmak istemeyen devrimciler açısından çok önemlidir. Akademik mücadelenin kısa dönemde en ciddi sorunu devrimci öğrencilerin savunmasız, açık hedef durumuna düşmemeleri sorunudur. Polisin öğrenci kitleleriyle arasındaki buzları çözme yolundaki taktikleri, okullarda polislerin katıldığı toplantılar düzenlemek noktasına gelmiştir. Siyasi polis üniversitelerde açıkça polis-öğrenci forumları düzenlemeyi planlamaktadır ve bu tuzaklar boşa çıkarılmalıdır.

Öğrenci kitleleri içerisinde özellikle akademik taleplerin ideolojik olgunlaşma ile birarada yüklenilmemesi de küçük burjuva tepkiselliğini palazlandırmaya çalışan yobaz-ülkücü hareketten yana tarafsızlaştırabilir.

Özellikle Çalışma Ekonomisi, Türk Dili, Siyasal Bilgilerde yoğunlaşan ve bazı gerici öğretim üyelerinden de destek gören gerici öğrencileri bir süre sonra karşımızda görürsek şaşırma-yalım. Her işe polisler, siviller, muhbirler yetişecek değil herhalde. Görev bu manevraları hesaba katarak karşı taktikler geliştirmek. Polisin istemediği, en iyi planlanmış zamanda güç gösterisine girişmek ve ideolojik mücadeleyi, tepkisellikten ibaret protestoculuğa kurban etmemektir.

YÖNELİŞ DERGİSİ YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ AYTAÇ VAROL'UN TUTUKLANMASINI VE DEVRİMCİ GENÇLİK DERGİSİ YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ GÜLTEN DEMİR'İN GÖZALTINA ALINMASINI PROTESTO EDİYORUZ.

“ Yasal Parti Devrim

M.Emin SERT ile solda birlik ve legal parti konularında görüştük.

Siyaset: Birlik tartışmaları içinde kimi kesimler şöyle bir değerlendirmede bulunuyorlar: "Tartışma süreci yaşanır ve bir noktada program tartışılır. Ortaya, ortaklaşmaların bileşimi bugün tartışanlardan farklı olsa da bir program çıkar. Bu programın bir legal partiye uyup uymayacağı bundan sonra belli olur." Tartışma ufkunun bu denli belirsiz olması süreci, sizce nasıl etkiler?

Mehmet Emin Sert: Türkiye’de Marksist-Leninist bir partinin bütünüyle legal olabilmesinin mümkün olmadığı baştan söylenebilir. Söz konusu yaklaşımdaki arkadaşlar konuyu tersyüz ediyorlar. Bunun yaşadığımız sürece faydalı değil, tıkaçıcı olacağını düşünüyorum. Türkiye’de yalnız legal parti açısından değil, genel örgütlenme açısından da, "nasıl bir program"da anlaşıldıktan sonra "nasıl bir parti yapısı", "nasıl bir örgütlü mücadele" soruları önem kazanacaktır. Bugün aynı şeyleri söyleyenler aynı örgütlenme altında bulunamıyorlar. Sorunun temelinde örgütlenme ve mücadele anlayışları yatıyor. Bunu temel almak, tartışmalarda bunu açığa çıkarmak daha gerçekçidir ve sosyalist hareketin ayrışma ve netleşme süreçlerine çok daha fazla katkıda bulunabilir. Ben bu arkadaşların sosyalizmin temel prensipleri, örneğin proletarya diktatörlüğü, ya da devrim perspektifi gibi konularda net görüşlere sahip olmadıklarını değil, başka bir amaç taşıdıklarını düşünüyorum: Türkiye’de legal bir partinin varolamayacağını bu tartışmalarla herkes görsün, istiyorlar... Sanırım bu yaklaşımın ilerletici olması mümkün değil.

Siyaset: Ama birliğin net bir biçimi saptanmış olmadığına göre legal partiye sıcak bakmayan çevreler de tartışmanın içinde yer alabiliyorlar. Bu avantaj olarak görülebilir mi?

M.Sert: Bir kere sorunu legal partiye kilitlemek lazım. Birlik sorununun yalnızca legal parti çerçevesinde ele alınması, ayrışma-

yor? Tartışmanın odağına bu sorunu koyarsak, tartışma taraflarının değişik olması gerekir.

M.Sert: Son söylediğimize katılıyorum. Bir proletarya partisi sorununu çözmeye dönük bir çalışma bu kadar geniş ve farklı eğilimlerle birlikte yapılamazdı. Ama bu tartışmaların bir anlamı daha var: Sosyalistlerin farklı görüşlerinin ve ortak noktalarının görülmesi. İkincisi, sosyalistler arasında ne tip birlikler olabilir, ne tür adımlar atılabilir. Bunların açığa çıkması önemlidir. Üstelik proletarya partisi sorununun yalnızca tartışmayla halledilemeyeceğini ve bugünkü tartışmalarda temel hedefin bu olamayacağını düşünüyorum. Proletarya partisinde birlik için tartışmanın ötesinde şeyler gerekir. Kadroların birlikte eylemlilikleri, sınıf mücadelesinde birlikte yer almaları gerekir. Böyle bir tartışma sürecinin bugünküyle benzeşen pek bir yanı yok. Bugün yaptığımız tartışmalar ise örneğin değişik birlik düzlemleri konusunda bir netleşmeye hizmet edebilir.

Siyaset: Peki proletaryanın partisi anlamında bir birlik sürecinde Türkiye solu sizce hangi noktada, ve bu konudaki sorun esas olarak nedir?

M.Sert: Bu konuda atılmış adımlar var. Marksist-Leninist teoriyi Türkiye gerçeğine uyarlamayı hedeflemiş bir yapı, bunun kadro boyutuyla, mücadele biçimleriyle atılmış adımlar söz konusu. İkincisi, bunların inkarı temelinde başlatılacak bir tartışmanın sıhhatli olmayacağını düşünüyorum. Üçüncüsü, böyle bir tartışma örgütlü güçler arasında olmalıdır. Türkiye’de görüş ayrılıkları kadar karşılıklı güven sorunları var. Bunların aşılabilmesi için tartışmaya eylem birlikleri boyutunun eklenmesi gerekir. Şu anda bu süreç ne çok umutlu, ne çok umutsuz. Belli siyasi yapılanmalar içinde ayrışmalar henüz sürmekte. Bu ayrışmalar bir anlamda Leninist güçlerin yeniden birleşmelerine imkan verebilir. Türkiye’de reformizmin bu derece net biçimde yaşanması Leninist güçlerin birliğine daha fazla imkan vermekte. Diğer bir nokta; fraksiyon yapılanmalarının mücadelesinin gerekleri açısından artık yetmeyeceği, yalnız teorik değil pratik düzeyde de görüldü. Bunlar belli avantajlardır.

Siyaset: Solun birlik sorununun odağına Marksist-Leninistlerin birliğini koyan başka çevreler de var. Siz bugünden parti birliğinin sağlanmasındaki kimi engellerden söz edebilirsiniz. Bunun ötesinde bir de şöyle bir sorun yok mu: Türkiye solu bugün bir bütün olarak etkisiz ve marjinal bir konumdadır. Bugüne kadarki ortak eylemlerden ise, katılanların güçlerinin geometrik toplamına denk düşen bir sonuç alınması umulurken ortaya aritmetik bir toplam bile çıkmadığı biliniyor. Bu, daha dar anlamda radikal kesimlerin gücü açısından olumsuz bir veri. Radikal solun genel siyasal gündem açısından bu denli marjinal kalması proletarya partisinden

inşasından önce bir ara evreden geçilmesi gerektiğini göstermez mi? Solun ülkenin siyasal gündemine nüfuz ettiği, meşruluk ve etkinlik kazandığı bir evre.

M.Sert: Bugün Türkiye’de kısa dönem içeriği "*Türkiye’de tek parti geleneği zedelenmiştir. Oysa proletarya partisinde birleşmek her konuda aynı düşüncede olmayı gerektirmez.*"

sinde herkesin kendilerini ifade ediş tarzlarıyla gidebilecekleri bir yapı henüz mümkün görünmüyor. Türkiye solunun ülkenin gündemini etkilemekte zayıf kaldığı bir gerçek. Ama bunun değiştirilebilmesinin yolu geçici evrelerle pek mümkün olmayacak. Çünkü bugün birlik sorunu yalnızca sosyalistlerin bir sorunu değil. Aynı zamanda sınıfın bir sorunu. Bu yüzden proletarya partisi, yani geniş kesimleri biraraya getirebilecek bir birlik olmadan sorunun çözümü mümkün görünmüyor. Özellikle eylem birlikleri vb. ile bunu sağlamak henüz mümkün değil. Elbette Türkiye’de Leninist bir parti çatısında birlik sağlandığı anda ülkenin siyasal gündemi derhal bu yapı tarafından belirlenemeyecek. Ancak bu durumda diğer sosyalistlerle birlikte hareket imkanı genişleyecek; böyle bir hareketin sınıfın öncü kesimlerine verdiği güvenle çok daha fazla bir katılım sağlayabilme ihtimali doğacak.

Siyaset: Türkiye solunun bir gündemi var. Ama bu gündem, birincisi, ülkenin sınıf mücadeleleriyle örtüşmüyor. İkincisi, solun değişik kesimlerinin kendilerine özgü gündemleri var. Örneğin birlik kongresi önerenlerin, böyle bir kongreyi muhtemelen birlikte toplamak isteyecekleri çevrelerden farklı bir tarih değerlendirmeleri var. Ve Türkiye solunun gündemi öylesine özel bir gündem ki, böylesi bir farklılık çoğu çevreyi birbirinden uzaklaştıracaktır. Başka bir örnek olarak, daha önce Emek dergisinde yapılan bir değerlendirme hatırlatılabilir: "Türkiye’de proletaryanın nihai örgütü, öncü partisi mevcuttur; ama işçi sınıfının partisi anlamında bir birlik sorunu da vardır, ve bu sorun asli olarak varolan partiye katılma biçiminde çözülecektir" Bu yaklaşım da diğer örnekte olduğu gibi bir özel gündemin ürünü. Dışarıdan bakanlara alışıldık bir iltihakçı yaklaşımdan fazlasını hatırlatmıyor. Sorumuz şu: Bu tür özel gündemlerin ağırlık taşıması Marksist-Leninistlerin birliği açısından sorun oluşturmuyor mu?

M.Sert: Bunların çok özel gündemler olduğunu düşünmüyorum. Her siyasi yapılanmanın perspektifinden kaynaklanan daha özel konular olabilir. Ama özellikle Emek’ten verilen örneğin böyle olduğunu düşünmüyorum. Türkiye’de bu konuda atılan adımları ve eksiklikleri değerlendirmeden ilerlemek mümkün değil. İkincisi, bir proletarya parti-

“ Somut olarak yasal bir partide birlikte yer almayı hangi farklılıklarımızın engelleyebileceğini tartışmalıyız.,,

ların bu konuya göre şekillenmesi doğru olmayacaktır. Bir proletarya partisi birliği düşünen arkadaşlar açısından bu asli sorunun çözümlenmemesi olması legal partiye soğuk bakmalarına neden olabilmektedir. Sonra, birliğin düzlemleri açısından da bence farklı yaklaşmak lazım. Bugün legal bir sol partide ya da bir proletarya partisinde beraber olmayı henüz düşünmeyen çevreler açısından başka birlik imkanları söz konusu. Tartışmaların esas faydası bu konularda ilerleme sağlanması olacak.

Siyaset: Tartışmaların tek boyutu legal parti olmamalı, bu doğru. Türkiye’de işçi sınıfının bilimsel sosyalist partisinden oluşumu ile bugünkü tartışma süreci sizce ne kadar örtüşü-

ci Bloktan Çıkar... ,,

sinin esas itibariyle varolduğunu söylemek parti birliği konusunda "gelin katılın" anlamına gelmiyor. Bunun hangi biçimleri alabileceğini Marksist-Leninistlerin birlikte çözümleneceği bir sorun olarak görüyorum. Dünyada komünist hareketin çeşitli deneylerinde katılma, yeni yapılanmalar oluşturulması gibi çeşitli formüller yaratılmıştır. Türkiye'de hangi yolun en rasyonel çözüm olacağını tartışmalar gösterecektir. Ama tekrar belirteyim, bizim söylediğimiz iltihakçı bir anlayışı yansıtmıyor. Burada önemli olan bugüne kadarki mücadelenin bir birikim taşıyıp taşımadığıdır. Çünkü tersini iddia edenler bugüne kadar bu alanda hiçbir ciddi adım atılmamış olduğunu söylüyorlar. Bu bize gerçekçi gelmiyor. Özel gündemlerin varlığı bir proletarya partisinde birleşilmesini engeller mi? Ben bu tür sorunların aşılabileceğini düşünüyorum. Bir proletarya partisinde biraraya gelmek her konuda aynı düşünceleri paylaşmayı gerektirmez. Türkiye'de tek parti geleneği zedelenmiştir. Farklılıklar derhal örgütsel zemine yansımaktadır.

Siyaset: Ama farklılıkların tek bir proletarya partisi çatısı altında varolmayı engellemesi için hareketin bileşenlerinin özel ideolojik - tarihsel kimliklerinin üzerinde ülkenin sınıf mücadeleleriyle organik bağ içinde bir genel gündemin varolması gerekir. Türkiye'de böylesi bir gündemin yokluğu sorun değil mi? Bu sorunun aşılmasında harekete toplumsal etkinlik ve meşruluk, kadrolara siyasal olgunluk kazandıracak bir legal partinin işlevi olur diye düşünülüyor.

M.Sert: Biz de legal sol partiye esas olarak bu anlamı yüklüyoruz. Marksist-Leninistler arasındaki sorunlar, sınıf mücadelesinin dışına düştüğümüz ölçüde artıyor. Yasal devrimci parti bir proletarya partisine gidişi hızlandırıcaktır. Yeter ki legal parti sorununa legalist mantıkla yaklaşılmasın. Mücadeleyi legal alana sıkıştıran mantık ne birliğe ne proletarya partisinin oluşumuna katkı sağlar.

Siyaset: Birlik sürecine proletarya partisinden varıldığı, ama bu aygıtın legal alanı tam olarak dolduramadığı noktasından yaklaşmak birlik sürecine bir zaaf getirmez mi?

M.Sert: Hayır. Sorun Marksist-Leninist güçlerin üst düzeyde birleştirilmesidir. Bu kesimlerin birarada bulunacakları bir yasal partiyi, aynı zamanda proletarya partisini, birlikte ileri götürme sürecinin de bir aracı olarak görüyoruz. Yoksa yasal varlığını yitiren bir parti bu alanda kendini başka biçimlerde sürdürür. Bunu söylemiyorsak, başka bir ihtiyaçtan yola çıkıyoruz demektir.

Siyaset: O halde meseleyi zaten varolan bir proletarya partisinden bir özel alanda başkalarını da işin içine katarak çalışmasından öte, bir bütün olarak hareketi bir üst evreye sıçratmak olarak görüyorsunuz.

M.Sert: Üstelik bu iki oluşum ve süreç birbirini olumlu yönde etkileyecektir.

Siyaset: Bu durumda proletarya partisinden varlığı-yokluğu konusunda doğan bir görüş farklılığı legal parti-proletarya partisinden gelişimi konusunda ortaya çıkan benzerlikler karşısında tali kalmıyor mu?

M.Sert: Bir anlamda evet, bir anlamda hayır. Eğer yasal partiyi her şeyin yerine koymuyorsak, asli olanı kaçırmıyorsak, evet tali kalıyor.

Siyaset: Zaten sorun o kesimler açısından proletarya partisinden varlığı yokluğu değil.

M.Sert: Hatta bizim ifade ettiğimiz proletarya partisinden varlığı, 70'lerin TIP ve TKP'sinden farklı. Herbiri kendisini işçi sınıfının biricik partisi olarak görüyordu. Marksist-Leninist hareketin bir birlik sorunu olmadığını söyleyen anlayışlardı bunlar.

Siyaset: Az önce geçmiş ve bugünkü birikimleri reddetmemek gerektiğinden söz ettik. Bugün mevcut sol haritaya bakıldığında pek bir boşluk görülüyor. Galiba mümkün tüm ideolojik çeşitlemeler mevcut. Bu verili durumda bir boşluk barındırmayan haritanın üzerine legal sol parti nasıl oturtulabilir? Tamamiyle mevcut verilerin basitçe bir yeniden birleşimiyle legal sol partiye yeni bir hareket alanı, süreci bir üst noktaya sıçratabilme gücü kazandırılabilir mi? Yoksa bir legal sol parti somut olarak gündeme geldiğinde bu gelişimin mevcut sol haritayı da bir ölçüde allak bullak edeceği söylenebilir mi? Bir başka ifadeyle "herkesin kendini feshetmesi" ve "varolanların temsil edilmesi" uçlarının dışında başka ne olabilir?

M.Sert: Proletarya partisi bütün alanlarda

" Bütünsel bir kaynaşmanın yaratılmasına hizmet edecek bir yasal parti tasarlıyoruz. Eski biçimlenmelere eklenmiş bir cephe-partisi değil. "

faaliyet yürüten bir örgütlenmedir. Birleşik oluşturulabilecek bir legal sol parti, elbette devrimci bir parti, mutlaka solda bir sürü şeyi değiştirecektir. Devrimci bir yasal partide birlik, Marksist-Leninistleri mutlaka daha üst düzeyde başka birliklere de götürecektir. Düşündüğümüz eski biçimlenmelere eklenmiş bir cephe partisi değil. Bütünsel bir kaynaşmanın yaratılmasına hizmet edecek bir yasal parti tasarlıyoruz.

Siyaset: Tartışmaların bir evresi Ocak sonunda bitecek. Sonrasına ilişkin nasıl bir öngöründe bulunabilirsiniz?

M.Sert: Kimi arkadaşlar tartışmaların ilanihaye sürdürülmesini arzulayabilir. Ben bunun yanlış olduğunu inanıyorum. Tabii yapılanmalar, kurulların bileşimi v.b. de değişecektir. Tartışmaların bir değerlendirmesini yapmak ve herkesin hangi birlik düzleminde kiminle biraraya gelebileceğinin kamuoyuna açıklanması gerekmektedir. Sonra süreç yalnızca tartışmalarla değil, somut ey-

lem birlikleri vb. düzeyinde sürdürülmelidir. Tartışmaların yepyeni sentezler üretmeyeceğini ise şimdiden söyleyebiliriz. Bu, tartışmaların önüne engeller çıkartmak da değildir.

Siyaset: Bizim geleneksel solun reformist, radikal kesimleri ve yeni soldan oluşan üç ana öbektan herhangi birinin legal bir partinin işlevlerini yerine getiremeyeceği yönünde bir saptamamız vardı. Sizin modeliniz ise sanırım, bunlarla tam örtüşmüyor.

M.Sert: Biz soruna devrimci blok çerçevesinde bakıyoruz. Bu blok önünde devrim perspektifi olan, sorunu kapitalizmi aşmak olan kesimlerdir. Devrimci bir yasal parti buradan çıkabilir. Bu parti gereken misyonları yerine hemen getiremeyebilir. Ama yine de işlevleri vardır. Yasal çalışma alanındaki boşluk bir ölçüde doldurulabilir. Öte yanda yasal bir partinin sınırlarını toplumsal meşruiyete ulaşabilmek adına reformistlere kadar açmayı yanlış buluyoruz. Bu, bende reformist kanattan kopmama tutumu gibi bir imaj uyandırıyor.

Siyaset: İki çelişki arasında bir sentezi yakalamakta sorun. Birincisi legal partinin işlevlerinin yerine getirilebilmesi bir geniş yelpazenin kapsanmasını gerektiriyor. Diğeri yine aynı işlevler bu partinin devrimci bir parti olmasını gerektiriyor. Sonuçta ortaya bir ara formül çıkacak Üstelik bu ayrışmaların tek konusu devrimcilik-reformizm ayrımı değil. İki konu daha söylenebilir: Birincisi için "devrimci liberalizm" terimi kullanılabilir. Bundan sosyalist siyasi çalışmanın yerleşik normlarını, örgütsel yaşantıyla ilişkin kuralları demokratizmle değiştiren bir anlayışı kastediyoruz. Birçok çevre örgüt içi ilişkileri siyasi faaliyete, bu faaliyetin gerekli disiplinine yer bırakmayacak denli gevşek biçimde kavlıyor. Bir başka tartışma noktası, somut olarak Türkiye'de ittifaklar sorunu, bir devrimci iktidarın programı vb.sorunlardır. Her ikisi önemli ayrışma noktalarıdır. Ama bu ayrışmaları hemen bugüne taşıdığımız ve toptan "çözdüğümüzde" biz tartışmış ve ayrışmış oluruz, ama solun değiştirilmesi gereken haritası da ellenmeden kalır. O halde çelişkilerin çözümünde zamanlama son derece önemli.

M.Sert: Yasal bir devrimci partide nasıl bir birliktelik istediğimizi ortaya koyarsak anlaşanlar ve anlaşamayanlar ortaya çıkacaktır. Bir örgütsel yapı mı istiyoruz, yoksa bizi bir arada tutacak çitler mi? Bir sorun da şu: Eğer önümüze bir burjuva ara aşama koymuyorsak, nasıl adlandırırsak adlandıralım, bundan sonraki farklılıklar aynı örgütsel yapıda bulunmayı engellememelidir. Tartışmayı somut olarak yasal bir partide birlikte yeralmayı hangi farklılıklarımızın engelleyebileceği noktasına götürmeliyiz.

Bir sıçramanın özeti

- Ekim Devrimi süreci, marksist teo-
rinin yaratıcılığa açık bir özümle-
nişinin, belli bir zaman ve mekânda yeni-
dan üretilişi ve pratiğe dökülüşünün
en somut, en zengin ve en çok miras bı-
rakan örneğidir; tarihsel bir kesit ola-
rak 1917 Ekim'i bu sürecin odak nok-
tasıdır. Birçok kesim için her yılın Ka-
sım ayında "anımsanması" gereken
bir olgu olmanın ötesinde özel anlam
ifade etmeyen 1917 Ekim'i, süreç içeri-
sinde ele alınmadıkça anlaşılabilir:
Ekim, ne 1902'den, ne de "tek ülkede
sosyalizm"den soyutlanamaz. Ekim
devrimini evrensel kılan öz, sadece ve
sadece bu süreç içerisinden çıkarılabi-
lir.
- I. Savaş ve kitlelerde yarattığı huzur-
suzluk, Rus toprağının avantajları,
Çarlığın devlet örgütlenmesindeki za-
yıflıklar... Ekim, bunların olgusal ana-

lizi ile kavranamaz, kavratılamaz. En
önemlisi, ya da bizim için önemli olan,
devrim sürecinin iç mekanizmasını, di-
namiklerini kavramak ve yeniden üre-
tebilmektir. Bunun ilk adımı ise, ikti-
darı hissedebilmek, sosyalizmi güncel-
leştirme misyonunu sahiplenmektir.
Bu, özne olabilme sorunudur.

- 1917'yi gerçekleştirenler ve 1917'nin
kendisi, yeni saflaşmalara, "herkesin
kendi yolunu çizmesine" yolaçtı. Dev-
rimcilik, radikallik, reformizmin ta-
nımlanışında geriye önemli ayrılar
bıraktı. Lafta devrimcilik ile "kılıcını
atabilme" yetisi arasındaki açığı 1917'de
somutlandı. Teorik yaratıcılık, misyon
bilinci, kitle ilişkileri, öncülük Ekim
sürecinde şu ana dek gerçekleştirilebi-
len en tutarlı ve sonuç alıcı kombinasy-
ona kavuştu. Herhangi bir toprakta,
bu kombinasyonun yeniden biçimlen-

dirilmesine yönelemeyen her türden
"devrimci"lik, çocukluktur; Ekim bu-
nu öğretti.

- "Yeniden biçimlendirme" mücadelesi-
nin hakkını verebilmek, Ekim süreci-
nin bileşenlerini aksiyomlaştırma, he-
def alma, ön koşul görme türünden
saçmalıkları aşabilmeye bağlıdır. Bu-
gün, legal sol partinin rasyonalitesini,
Lenin'in 1905'te yazdığı bir makaleye
dayandırmaya çalışmak; 1905, 1917
Şubat ve 1917 Ekim dönemlerini
Türkiye'nin geçmişi ve geleceğinde, el-
de büyütle aramak, aşamacılığı bu
yolla diri tutmaya çalışmak; atılacak
her adımda "acaba Lenin bu konuda
ne demişti?" diye klasiklere sarılmak...
Bunlar, en hafif deyişle, az gelişmiş-
liktir. Ekim sürecinden böyle yararlan-
maya çalışmak, Ekim'i güdükleştir-
mektedir.

- Ekim'in en önemli mirası örgüt teo-
risidir. Toplumsal formasyondaki eşitsiz-
likleri tarihsel hedefle uyumlulaştır-
abilmek, nesnel kısıtlara esir olmamak,
bolşevik örgütün 1903'ten 1917'ye ve
sonrasına uzanan gelişiminin biçimi-
ne değil, özüne ilişkindir. Ekim'i anla-
mak, toz duman arasından bu özün
ayrıldılmasıyla mümkündür.

- 1917 ile birlikte azınlık-çoğunluk tar-
tışmaları nicel kıstasların ötesine ta-
şında. Sayısal düşünmenin egemen ide-
olojiye teslimiyet olduğu, "sorun"un çö-
zümünün güç dengelerinde yattığı or-
taya serildi.

- Ekim devrimi ve sonrası, ittifaklar po-
litikasında da Aristo mantığına indiril-
miş en büyük darbedir. İttifaklar, dev-
rimi yapabilecek bir "sayıyı tutturabil-
mek" için değil, koruyabilmek için ya-
şamsaldır. Bu, aynı zamanda, her tür-
den demokratik devrimciliğin sonu-
dur; 1917'nin geriye bıraktığı en önem-
li kazanımlardan birisi de budur.

- Bugün, Ekim'in evrenselliği her za-
mankinden daha çok sorgulanıyor.
Dünya solunda hemen hemen tüm saf-
laşmaların kendisini Ekim sürecine
göre tanımlama zorunluluğu duyması
ise bu sorgulamayı silahlarından arın-
dırıyor. Ekim, otoritesini hissettiriyor.

türkiye'den dünya'ya

BİR YAŞGÜNÜ

Cemal HEKİMOĞLU

"Ekim devrimi, bütün bir Avrupa'nın alevler içerisinde olduğu ve kapitalizmin tüm merkezlerinde devrim sancılarının çekildiği bir sırada gerçekleşti. Rus devrimcileri zincirin ilk halkasını kırarak önemli bir başlangıç yapmışlar ve dünya devrimine geri bir ülkeden gereken moral, ideolojik ve örgütsel desteği sağlamışlardı. III. Enternasyonal de böyle kuruldu ve dünya devriminin tek merkezden idare edilmesi, uluslararası emperyalizme kesin darbenin indirilmesi için hazırlıklara başlandı. Ancak, Lenin'in ölümü ile yönetimi ele geçiren Stalin, ilk işçi devletini, kendi iktidarının biricik koşulu olan bürokratik bir mekanizma içerisine hapsederek ve Komintern'i sözde tek ülkede sosyalizm teorisi uğruna bir dış politika bürosuna dönüştürerek..."

Yok, bunları yazmayacağım. Bu satırların malum sahipleri var...

"Ekim devrimi, kapitalizmin henüz fazla gelişmediği bir tarım ülkesinde gerçekleşti. Buna karşın işçi sınıfı önderliğinde sosyalist demokrasinin inşasına geçildi. Ancak Lenin'in ölümünden sonra gerçekçi olmayan ve ülkede yeni düzene büyük zararlar veren bir ekonomik politika uygulanmaya başlandı. Parti yaşama-
munda Leninci normlar terkedildi, sosyalist kuruluşun marksist konseptleri yerini öznel ve daha sonra parti çizgisi tarafından mahkum edilen diktatörce tutumlara bıraktı. Kollektif ruha aykırı kişilik tapıncı yüzünden..."

Bunları hiç yazmayacağım, henüz "Yeni Siyaset"i çıkarmaya başlamadık!
Yalnızca bir yaşgünü dolayısıyla, Rus geleneklerine uygun bir biçimde inatçımu-
t dolu bir "HURRA" diyeceğim. Yalnızca o kadar...

Sovyet bürokrasisinin yeni manevraları veya yeni politik düşüncenin tutucudog-
matik tutum karşısındaki sorunları ise başkalarının payına düşüyor. Gündemi-
ni böyle belirlemeyen herkesle beraber, HURRA!

1917'den 89 Kasım'na...

Hayalkırıklığına uğrayanlar, sosyalist kuruluş sürecini ve sosyalizmin tarihini-geleceğini değerlendirirken hayal kuranlar değil, hep hayal görenlerdir.

A.Ümit KÖPRÜLÜ

Aradan geçen 72 yıl, 1917 Ekim Devrimi'nin, sosyalist mücadele tarihindeki önemini değiştiremedi. 19. yüzyılın ortalarından itibaren ivme kazanan sınıf mücadeleleri, 1848 Fransız Devrimleri, 1871 Komün deneyimi, 1905 Şubat Devrimi ile yükseltildi, fakat bu deneyimlerden artakalan "yeniilgi öğretmeni" oldu.

1917'de Çarlık Rusya'sında sosyalist devrimi gerçekleştirenlerin en büyük başarısı, kendi teorik, pratik gelişkinliklerini bu tarihsel birikim ile yoğurabilmeleri oldu. Komün kalkışmasının model alındığı Lenin tarafından vurgulandı, hatalarının da tespit edildiği bir modeldi, şablon değil...

Bir adım ötesi

Batı Avrupa ve hatta bazı Slav marksistlerinin, Almanya'dan devrim beklediği, teorinin ve politikaların bu doğrultuda geliştirildiği bu dönemde, görece geri bir kapitalist ülkede sosyalist devrim başarıyordu. Bu başarıyı kotaran öznel etmenin, bolşevizmin katkısı narodnik ve legal marksist geleneğin kimi boyutlarını devralarak yeniden üretebilmesiydi.

Bolşevizm, Rusya devrimleri tarihi boyunca, menşevizmin aksine **bir adım ötesini** istemektir. 1905 Şubat Devrimi'nde "fincancı katırlarını ürkütmeyelim" mantığı ile iktidardan uzak duran menşeviklerin tersine, bolşevikler geçici hükümete ortak olma misyonunu yüklenmişlerdir. 1848 Alman Devrimi'ndeki burjuvazinin korkak ve hain performansını öne çıkararak, burjuvaziyi ürkütmemek için geçici hükümete baskıdan kaçınan menşeviklere karşın, bolşevikler o dönem devrimi ileri götürebilmenin yolunu geçici hükümete ortak ol-

makta görmüşlerdir. Burjuvazinin 1917'ye göre daha güçsüz olduğu ve buna bağlı olarak Çarlığın görece daha güçlü olduğu bir dönemde burjuvazinin devrimini gerçekleştiremeyeceği inancı, bolşevikleri böylesi bir politikaya sürüklemiştir.

Peki 1917 Şubat'ında kurulan Geçici Hükümet'e bu kez katılmama kararı hangi zemine oturmaktadır? 1905'e oranla çarlık, savaş ve onun getirdiği iktisadi çöküntü nedeniyle zayıf düşmüştür, buna karşın burjuvazi görece güçlenmiştir. 1917 Şubat'ında burjuvazi devrimini gerçekleştirebilecek olgunluktadır. Ve Lenin'e göre de burjuva demokratik devrimi Şubat-Mart 1917'de gerçekleşmiştir. Zira devrimin başlıca belirtisi, iktidarın bir sınıftan başka bir sınıfa geçmesi, diğer deyişle iktidarın burjuvaziye geçmiş olması, böylece burjuva demokratik devrimin tamamlanmış olmasıdır.

Bu örnek, Ekim Devrimi'nin başarılı olmasında rol oynayan bolşeviklerin teorik yetkinliklerinin yanısıra politik pragmatizmlerini de açıklığa kavuşturmak için, önemli bir ipucudur. Zira Ekim Devrimi'ni gerçekleştirenler iktidar perspektifini duyumsayanlardır, emperyalist çağda devrimin güncelliğini hissedebilenlerdir. Onlar, burjuva ideolojisinden bağımsızlığı, öncü-sınıf diyalektiğini en üst düzeyde kuranlardır.

Umutsuzluk mu: Neden?

Ekim Devrimi'ni anlayabilmek, tüm bu süreci kavrayabilmek analitik ve tarihsel bir gözü gerekli kılıyor. Sovyetler Birliği'nde ve diğer sosyalist ülkelerde çıkan sorunların, sosyalist hareketin bileşenlerinin bazılarını yeniden de-

ğerlendirmeye zorladığı günümüzde yöntem büyük önem taşıyor.

Bugün sosyalistler bir darboğazdan geçiyor. TBKP, oluşan yeni koşullara hemen ve tereddütsüz bir uyum göstererek kendini böylesi bir darboğaza çözüm üretme yükünden kurtarmış oluyor. İktidarsızlığın teorisini yapan Yeni Sol ise yeni gelişimleri, kendilerini olumlar nitelikte buluyor, fakat atladıkları bir nokta var ki, o da sosyalizmin dünya emperyalist sistemine bir alternatif oluşturduğunu ve kazandığı müfrezeleri görmezlikten gelmeleri...

Bugün Sovyetler Birliği'nde herşey açık açık konuşuluyor, çeşitli sorunlar dile getiriliyor, bu ise diğer ülkelerde bazı sosyalistlerin kafalarındaki ütopyik yaklaşımları yıkıyor. Bu hiçbir zaman genç kuşak sosyalistlerin sorunu olmayacaktır. Biz NEP'in, Kollektivizasyon'un, Tek ülkede sosyalizmi kurma çabalarının, İkinci Dünya Savaşında faşizme karşı kazanılan zaferin "yan etkileri" olabileceğini kabullendik ve Sovyet deneyimine tek tek politikalarının ötesinde bütünsel olarak sahip çıktık.

Biz, tarihi dersini belleyen bir öğrenci veya meslekten bir tarihçi gibi okumuyoruz, bir sosyalist olarak okuyor ve kendimizi bu tarihin bir parçası olarak görüyoruz. Hülyalarımıza kıskançlıkla sahip çıkıyoruz. Ve biz kendimizi sosyalist devrimler çağının, 20. yüzyılın jakobenleri olarak görüyoruz.

Umut da, umutsuzluk da bulaşıcıdır. Umutsuzluğun, karamsarlığın, "elde var sıfır" fikrinin yayılmak istendiği bu dönemde bize düşen görev, kendi gücümüze güvenmek ve umutsuzluğu değil, umudu yeşertmektir.

BİR BELGE*

1924'te Rusya ve Kafkasya'yı dolaşan Britanya sendika heyetinin resmi raporundan.

(...) Sistemin işleyiş ve sonuçlarının bir bütün olarak ülkeyi pek az etkilediğini ve kendisini kabullenen birkaç Komünist'ten öteye nüfuz edemediğini ileri süren eleştiriciler, aşağıdaki olguları anlamalıdır:

(...) Sanayi nüfusunun tümünün, denge çoğunluğunun yaşamını denetleyen sisteme dahil olduğu kolaylıkla görülecektir. 80 milyonluk köylü çok daha az ölçülerde etkilenmekte, yerli aşiretler ise hemen hiç etkilenmemektedir...

(...) Geniş köylü kitlesine gelince, bütçe ekonomisi artık savaş komünizminin köylüleri eğiteceğini umduğu propaganda kafileri ve gezginci söylevcilerin geniş harcamaları ve karmaşık malzemesini kısmayı dayattığından daha pratik yöntemler izlenmeye başlanmıştır. Artık komünist çevrelerde köylülüğün en iyi eğitilme yolunu, onlara hükümet ve bölge konseylerinde daha geniş bir temsil hakkı tanınması ve yerel olarak kendilerini yönetmenin öğretimi olduğu, genel olarak kabullenilmiştir. Köylüye karşı komünist tutum, tuhaf bir küçümseme ve dikkate alma karışımıdır.

(...) Sistemin temel ilkesi, işçilerin çoğunluğuna (ki gerek kafa, gerekse kol emekçileri kastedilmektedir) mümkün olan en büyük yararları sağlayacak ve tüm erkek ve kadınlara eşit fırsat verecek bir devlet ve bir toplumun oluşturulmasıdır.

(...) Ancak, toplumsal yapıdaki en büyük değişiklik, kadınların yeni statüsüdür.

(...) Kadın bugün Sovyet Rusya'da yasa yoluyla erkekten tümüyle bağımsız kılınmıştır.

(...) İngiliz görüşüne göre Rusya hiçbir zaman çok ahlaklı bir ülke olmamıştı. Yeni düzenleme ve yasalar cinsel ahlakın büyük ölçüde kişisel vicdana bırakılması gereken kişisel bir davranış tarzı sorunu olduğu ve yasama yoluyla değil, eğitim ve çevreyle düzenlenebilecek bir konu olduğu teorisine dayanmaktadır. Bu nedenle yasama, ilke elde masum kişileri cinsel ahlaksızlıktan kaynaklanan haşa ve kötülüklerden korumaya yöneliktir. İkinci olarak ahlaksızlığın ticari sömürsünü ortadan kaldırmak sözkonusudur.

Böylelikle fuhuş Rus tarihinde ilk kez olmak üzere yasadışı sayılmıştır.

(...) Eskiden kızların belirlenmiş bir fiyatta kiralandığı hükümet denetimindeki vesikalı evler, artık kapatılmıştır. Çarlık günlerinde bu evler tanınmış hükümet kurumlarıydı; açılış törenlerini bir polis memuru yürütür, Rus Ortodoks papazları binalarını kutsardı.

(...) Dinsel meclisler artık binaları için devlete kira ödemekte ve din adamları tümüyle gönüllü yardımlarla geçinmektedir.

(...) Ancak, basında, okullarda, kolejlerde ve sendika kulüplerinde genelde dine ve özel olarak da eski Ortodoks Kilisesi'nin vaaz ettiklerine karşı çok güçlü bir propaganda yürütülmektedir.

Haç ve ikonların öpülmesi, mikroplu has-

talıkların, özellikle de verem ve cüzzamın yayılmasında etkili oldukları gerekçesiyle, sağlık bakanlığına yasaklanmıştır. (...) Pek çok kişi şimdi Tanrı ve Çar'ın yerini Karl Marx ve Lenin'in aldığını söylemektedirler. Bu en geniş anlamıyla halkın belli bir kesimi için muhtemelen doğrudur.

Lenin'in anısına tapınma, kesinlikle bir kültür. "Lenin köşeleri"ni -fabrika ve kulüplerde Lenin'in anısına ayrılmış küçük odalar- ziyaret edenler şapkalarını çıkartmaktadırlar. Lenin'in na'sı ise mumyalanmış ve giyimli olarak Moskova'da Kremlin duvarına dayalı mozaide cam tabutun içinde yatmaktadır.100'er kişilik gruplar Devrim'in son liderinin mumyalanmış na'sı çevresinden geçerlerken tek bir sözcük edilmez, tek bir ses duyulmaz.

Moskova'daki büyük Devrim festivali sırasında kırlardan gelen köylülere, resminin yanından geçerken haç çıkarmamalarını söylemek zorunda kalındığı belirtilmektedir.

(...) Toplumsal ilişkilerin tören dili çok değişmiştir ve işçiler arasında argo kullanımının bariz ölçüde yok olduğu görülmektedir.

(...) Komünist bir kadın bir erkek kendisi için kapıyı açtığında ya da önceliği ona vermek üzere yana çekildiğinde kendini hakarete uğramış hissetmektedir.

(...) Ancak erkekler fırsat düştüğünde öpüşerek selamlaşmaya devam etmektedirler.

(...) Heyet, yeni toplumsal sistemin sonucu olarak; Rus ulusunun kültür, boş zamanlarını değerlendirme ve kendini ifade özgürlüğü alanlarında büyük toplumsal yardımlar elde ettiği ve kadınların yeni statüsüyle ahlaki durumun büyük ölçüde düzeleceği görüşünü hararetle benimser.

* Süreç dergisi 1980, sayı.4'den alınmıştır.

DEMOKRATİK ALMANYA CUMHURİYETİ

Valentin KOPELTSEYEV

"(...) Günümüzde iki ayrı Alman devleti ve özel bir siyasal oluşum olarak Batı Berlin bulunmaktadır. Ekonomik yapı ve toplumsal sistemdeki, ve kültür ve halk eğitimi sorunlarına yaklaşımdaki temel farklılıkların yanı sıra, DAC ve FAC ayrı askerî-politik ittifaklara bağlılar. Her iki Alman devletinde iki kuşak değişik koşullarda yetişti; bu, her iki ülke halkının dilinde ve zihniyetindeki özelliklerde şimdiden kendini göstermektedir. Federal Cumhuriyetin "büyük"lerinin kehanetlerinin ve onların bazı takipçilerinin günümüzdeki iddialarının aksine böyle bir statüko karşılıklı güvenliği güçlendirmeye ve Avrupa'da barışçıl bir işbirliği geliştirilmesine engel değildir. Açıktır ki, ortak bir Avrupa evinin oluşturulması, ancak, hiçkimsenin halkların sosyal seçimlerinden ve varolan sınırlardan, NATO ve Varşova Paktlarının dağılması koşulunda bile yaşamaya devam etmesi gereken devletler arasında gelişmiş bağlardan kuşku duymaması koşulu altında gerçekleşebilir.

Bundan dolayı, sosyalist DAC'nin istikrarı, SSCB ve diğer kardeş ülkelerle sıkı ittifakı, FAC ve Batı Berlin ile iyi komşuluk ilişkilerindeki aktif bir gelişme, Orta Avrupa'nın barışı için sağlam bir güvencedir. Bir "birleşik Almanya"nın tercih edilebilir olduğu argümanı, bu bağlamda gerçeklikten çok uzaktır. Çünkü FAC'nde hâlâ inti-

kam peşinde koşan güçler ve ülkenin ekonomik-askerî gücünden çıkar sağlayan politikacılar vardır.

Günümüzde gerçek bir birleşik Almanya'yı, onun oluşum yollarını, sistemi ve politikasını hayal etmek güçtür. Bu iki ülkenin karşıt yönlere gelişimiyle geçen kırk yıl boyunca pek çok uyumsuz olgu birikti; bu döneme genel olarak Batı'nın DAC'ne karşı saldırıları ve bu ülkenin işçilerin müdahale girişimleri damgasını vurdu. Bunlar unutulamaz. Bu, DAC yurttaşlarının siyasal bilinçlerini ve bir devlet olarak varolma hakkına sahip olduklarını vurgulamak yönündeki eğilimlerini güçlendirdi. Tam da bu nedenle ki, ortak güvenliklerini sağlamak için tüm diğer Varşova pakti üye devletlerince desteklenen DAC tarafından bir savunma eylemi olarak 13 Ağustos 1961 önlemleri alınmıştır. Şimdi Berlin'deki duvarın görünümünden rahatsız olanlar, onun kökeninin tarihini hatırlamak ve yeni politik düşünce dünya ölçüsünde yaygınlaşana dek çıkarlarını savunmaya zorlanan diğer devletlerin sınırlarına bir göz atmak istemiyorlar. Bu gerçekleri yadsımaya, boş hayaller uyandırmaya ve sosyalizmi geliştirme yönünde Doğu Avrupa'da başlamış olan doğal süreçlerden fayda sağlamak bir yana, bunları kısırtmaya yönelik her girişim, sadece, bugünkü durumun daha da kızışmasına neden olabilir.

Mihayil GORBAÇOV

"Avrupa devletlerinin farklı sosyal sistemlere ait olmaları bir gerçekliktir. Bu tarihsel olgunun tanınması ve her ulusun kendi toplumsal sistemini özgürce seçme mutlak hakkına saygı, Avrupa'da doğal bir süreç için temel önkoşullardır.

Tek tek her ülkede toplumsal ve politik düzenler geçmişte değişime uğramıştır ve gelecekte de değişebilir. Fakat bu değişim tek tek halklara ve onların tercihlerine ilişkindir. İşçilerine herhangi bir müdahale ve devletlerin -dostların, müttefiklerin veya diğerlerinin- egemenliğini sınırlandırmaya yönelik herhangi bir çaba kabul edilemez.

Devletler arasındaki farklılıklar ortadan kaldırılamaz. Hatta bunlar, daha önce birçok kez değindiğim gibi, olumlu bile görülebilir; tabii, ancak, farklı tip toplumlar arasındaki rekabet bütün halklara daha iyi maddi ve manevi yaşam koşulları yaratmaya yöneltildiği sürece.

Perestroyka sayesinde, SSCB bu dürüst, adil ve yapıcı rekabete tam anlamıyla katılabilecektir. Varolan bütün hatalara ve geri adımlara rağmen kendi toplumsal sistemimizin içsel güçlerinin tam anlamıyla bilincindeyiz. Ve güveniyoruz ki bunları hem kendimizin hem de Avrupa'nın yararı

Ekim 89

Temmuz 89

Kitle mücadeesi ve öncülük

Kitleselleşmenin düz bir çizgide gerçekleşebileceğini düşünenler, yüzlere hitap etmek ile milyonları sürüklemek arasındaki ayırımı da göremezler.

Hikmet SEÇKİNOĞLU

Türkiye'de sol hareket gözünü ciddi olarak açtığı 1960'lardan bugüne dek kitle hareketinin dinamikleri üzerine neredeyse hiç eğilmedi dense yeridir. Çünkü 12 Mart'tan 1974'e kadar olan dönem dışarıda kalmak üzere 1980'e kadar kitle hep vardı. Bunu çok net olarak kadro sayısında, sol dergilerin tirajlarında, demokratik kitle örgütlerine rağmen ve daha açığı yürüyüş, miting, grev vb. alanlarda gözlemek mümkün. Doğumu sırasında kitleyi gören sol hareketimiz, kitlenin o an içinde bulunduğu davranış biçiminin zamandan bağımsız bir sürekliliği olacağını sandı. Oyle ya, karabasm gibi çöken 12 Mart'tan birkaç yıl sonra bile kalınan yerden devam edilebilmişti. Bu durum hem kitle hareketinin dinamiklerinin hem de Leninist örgütün kitlelere bakışının kavranmasına ve yeniden üretilmesine engel oldu.

Diğer etkenler nelerdi?

1920 tarihli Sol Komünizm'de Lenin Avrupa'ya kütlesel ve en gerici sendikalarda çalışabilen parti modelleri çizdi. Spartaküslerin yenilgisinin ardından gelen ve yeni bir yükselişin ipuçlarını gözlenemediği bu dönemde Lenin Avrupalı komünistleri kütlesel partileri ile Ekim'ive Sovyetler Birliği'ni desteklemekle görevlendirdi.

Tek ülkede sosyalizm ve cephe politikaları kütlesel parti modelinin yerleşiklik kazanmasına neden oldu. (Buna kütlesel anti-faşist mücadelenin ön plana çıkması da eklenmelidir.) 1936'da kaleme alınan Bolşevik Parti Tarihi'nde buna uygun olarak nesnelci bir tarih anlatımından başka partinin kütlesel niteliğinin altı kalınca çizilmiştir. Anlatılan 1898'de ilk kongresini yapan, zamanla orantılı olarak büyüyen, güçlenen, her zaman yığınlarla sıkı ilişkiler içinde olan bir partiydi. Bu modelin Türkiye'ye izdüşmesi çok kolay oldu. 1965 sonrasında çeviri furyası başladığında İki Taktik ve Sol Komünizm kolayca liste başı oluverdiler. Bu iki kitaba ilişkin saptanabilecek ortak noktaların biri ve solcularımızın aklında kalan tek kelime özet "kitlelere" oldu. Ve yukarıda değinilmisti; dönem kiteselleşmenin olanaklı olduğu bir dönemdi.

Burjuva İdeolojisinin Sürekliliğinin Zedelenmesi

Sınıflı toplumlarda egemen sınıflar kitleyi ideolojik baskı ile kendilerine bağlayıp fiziksel baskı ile denetlerler. Her burjuva toplumunda farklı dozlarda da olsa baskının iki türü de kullanılır. Kitlenin egemen sınıfın çizdiği çerçeveden bağımsızlaşmasının olanaklı olmasını sağlayan mekanizmalar nelerdir? Bu mekanizmaların başında iktidar boşluğu gelir. İktidar boşluğu ideolojik ve fiziksel baskının belli bir bölgede fiilen yok olmasıdır; böyle dönemler kendiliğinden yığın hareketlerinin ve örgütlenmesinin mutlak olarak gözlemlendiği dönemlerdir.

Burjuva ideolojisinin "normal zamanlarda" yığınlarla kurduğu bağın niceliği geniş de olsa nitelik açısından zayıftır. Bismarck'ın normal zamanların, yani siyasi konjonktürün kitle desteğini "aktif değil pasif, her an geri alınabilir bir destek" olarak görmesinin nedeni, yığınlarla kurulan bağın zayıflığının farkına varmış olmasıdır. Bu zayıflık burjuva ideolojisine, kurduğu bağ her an yeniden üretme sorumluluğunu yükler. Burjuva ideolojisinin sürekliliğinin zedelenmesi zaten zayıf olan bağların kopmasını sağlamaya yeter.

Bir adım daha atılabilir; burjuva ideolojisinin sürekliliğinin zedelenmesi neye bağlıdır? Kabaca en temel ve olağan zamanların argümanlarının kullanılmaz hale gelmesine bağlıdır. Bu ise ekonomik, siyasi ya da her iki türden bunalımların ortaya çıktığı dönemlerde mümkündür. Zaten burjuva ideolojisine iç savaş ve devrimci durumlarda başka ideolojik motifler aratan dinamik, olağan zamanların ideolojik motiflerinin yığınları bağlamaya yetmemesinden başka bir şey değildir. Sözü edilen "başka ideolojik motifler" ari ırk, hıristiyan birliğini sağlamak, turan, 1905 ve 1917 Rusya'sında gözlemlenebilen yahudi düşmanlığı vb. olabilir.

Burada dikkat edilmesi gereken nokta, burjuvazinin belli konjonktürlerde başka ideolojik motifler aramasının, eski motiflerin artık yığınları bağlamaya yetmediğinin kanıtı olmasıdır.

Bu bir kez kanıtlandıktan sonra yığınların burjuva ideolojisinden her zaman değil de, tasvir edilen siyasi konjonktürde bağımsızlaşmalarının mümkün olduğu sonucuna varılır. "Bütün bunalımlarda yığınlar dolaysız olarak eyleme geçebilirler, yığınların merkez parti kuruluşlarının küçük gruplarına ihtiyaçları vardır." (1) Bunu, yığınlar "dolaysız olarak" eyleme geçtiğini söylemek kolay, ama Lenin bu satırları 1913 Kasım'ında ortanın neredeyse sütlüman olduğu bir dönemde yazmıştır. Türkiye solundaki bir paradoks da en vuruyerist, en popülist eğilimlerin bile kitleden milyonları değil yüzleri anlamasıdır. Kitle mücadelesi yüzler değil milyonları manüple etmeye yöneliktir. Bu teorik derinlik, siyasi dirilik, ideolojik netlik yanında kendilerini böyle bir konjonktüre hazırlamış sağlam bir liderler örgütü gerektirir.

Bugün Türkiye'de, 1905 devrimine Aralık ayaklanması ile damga vuran Bolşeviklerin Mart ayında yığınlarla olan bağlar konusunda "yaygın kötümserlik" (2) içinde olduklarına, hele Ocak ayında Lenin'in deyişi ile "bir avuç" olduklarına, ama "buna rağmen görülmüş birkaç ayda bütünüyle" değişip "birkaç yüz devrimcinin sayısı"nın "birden binlere" çıktığına ve binlerin "iki üç milyon proletaryanın önderi" olduğuna şaşacak olan pek çok solcum var.

Ağustos 1915'de Lenin'in "tek tek sayılabilecek kadarız, yakında milyonlar olacağız" (4) dediğini, 1917 Şubat'ında kurulan Sovyetler'deki 1600 delegenin yalnızca 40 tanesinin Bolşevik olduğunu kaç kişi biliyor?

Nisan Tezleri'nin 4.sünün, Bolşeviklerin "şimdilik zayıf azınlık" olduklarını tesbit etmesinin anlamı üzerinde hiç duruldu mu?

Kitle Mücadelesi Üzerine Tezler

1) Kitlelerden her zaman, ancak yükseliş dönemlerinde içine girecekleri davranış biçimini beklemek, hele suni olarak "bugün uyku da olan büyük yığınların uyandırılmasını, alevlendirilmesini ve mücadeleye itilmesini" (5) hedeflemek büyük bir saflık ve siyasi açıdan toyluktur.

Aynı anlama gelmek üzere yığınsallaşma perspektifinin henüz gündeme olmayıp, siyasi ve ideolojik mücadelenin ön planda olduğu bir dönemde "çalışan yığınların eylemini yükseltmek" konusunda Lenin'in deyişi ile "daha az konuşmak" gerekir. (6)

2) Leninist örgüt "yığınsal zehirlenme" anlarında "yığınlarla birlikte kalmayı istemektense", "yığın halinde" zehirlenmeye

karşı koyar" (7).

Bu, kitle kuyrukçuluğunun, halk dalkavukluğunun alternatifidir.

3) Leninist örgüt için "yığın partisi" olmaya yönelik çabalar ancak tasvir edilen siyasi konjonktürde gündeme gelir; öncesinde yapılan çalışmalar buna her yönden hazırlıktır. Lenin'in Kasım 1905'de "partimiz şimdi birden yığın partisi oluyor, şimdi açık örgüte ansızın geçiş dönemi yaşıyoruz" (8) demesini, bu değişikliği "sadece propaganda ve ajitasyon yöntemlerinde değil, aynı zamanda örgüt biçiminde de bir değişmeyi gerekli kılar" sözlerini başka türlü yorumlamak mümkün değildir.

4) Propaganda ve ajitasyon yöntemlerindeki değişiklik için ilk ağızda muhatabın ileri unsurlar değil de kitleler olmasından kaynaklanan değişiklikten söz edilebilir.

Daha önemlisi, bütün sorunların çözümünü sosyalizme bağlamanın, devrimci durumda propagandanın temelini oluşturmasıdır. Devrimci durum tanım gereği yaşanan konjonktürün devrimci durum olmasına neden olan sorunların, burjuvazi tarafından o güne dek izlenen politikalarla çözülemeyeceğinin yığınlar nezdinde algılandığı bir dönemdir. Böyle bir dönemde sosyalizmin, burjuva sınırlarını aşmayan alternatif burjuva modellerin tümünü aynı kaba koyma olanağına sahip olması, bu alternatif modellerin eski modellerden hiç bir farklı yanı olmadığını anlatabilmesi; yığınları yeni bir toplum projesine bağlamanın ekstra avantajlarıdır.

5) Leninist örgüt "işçilerin şiddetli bir biçimde örgüt ihtiyacı" (9) duyacakları, "her çeşit örgütün korkunç hızla geliştiği" (10) dönemin geleceğini hesaba katar: "Bugün olayların etkisiyle her yerde kesin bir program ya da hedefleri olmayan binlerce çevre yardımı olmadan fişkiriyor." (11) Türkiye solu 1980 öncesine bugünden baktığında, tasvir edilen cinsten bir konjonktür yaşadığını bilincine çıkarmalı ve tarihini belirlemek mümkün olmasa bile bu tür bir yükseliş döneminin kesinlikle yaşanacağını bilmelidir. "Kiteselleşmeme" olgusunu, öğrenci derneklerinden, her türlü demokratik kitle örgütüne, kadro sayısından dergi tirajlarına kadar çeşitli alanlarda gözleyen, yaşayan sol hareketimiz yalnızca bu nedenle bile kitle hareketinin dinamikleri üzerine ciddi olarak eğilebileceği bir dönemden geçiyor. Bu dönemin ürünü kitlelerin "direşken ve ardıcıl mücadelemlerle orantılı olarak sınıf mücadelesine katılacağı" türünden ortalama tezler olmamalıdır. Sol hareketimiz hazırlık döneminde yığın çalışmalarından farklı çalışma biçimleri olduğunu bilmelidir.

Bu yönüyle içinde bulunduğumuz dönem Türkiye solunun tarihinde Leninist örgütün kitlelere bakışının kavranmasının en olanaklı olduğu dönemdir.

Kaynakça

- 1) Lenin; İşçi Sınıfı Partisi Üzerine (Derleme), Sol yay., s.328
- 2) Lenin; İki Taktik, Sol yay., s.9
- 3) Lenin; 1905 Devrimi Üzerine Yazılar, Yöntem yay., s.8
- 4) Lefevbre; Lenin, Anadolu yay., Cilt 1, s.219
- 5) Lenin; Sol Komünizm Çocukluk Hastalığı, Sol yay., s.108
- 6) Lenin; Ne Yapmalı, Sol yay., s.93
- 7) Lenin; Nisan Tezleri, Sol yay., s.35
- 8) Lenin; İşçi Sınıfı Partisi Üzerine, s.257
- 9) Lenin; 1905 Devrimi Üzerine Yazılar, s.208
- 10) a.g.e., s.22
- 11) a.g.e., s.61

Küçük "Borsa"da "büyük" oynamayı sevenler var !

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda ne-ler olup bittiğini izliyor musunuz? Biz uzun bir süredir izlemeye çalışıyoruz. El-bette Siyaset okurlarına hangi hisse sene-dinin daha çok kazandıracağını iletmek için değil! Türkiye'de sermaye piyasasının oldukça küçük bir işlem hacmine sahip ol-duğu biliniyor. Ancak bu küçük ya da gü-dük olma durumu otomatik olarak önem-siz olmayı gerektirmiyor. Sermaye piyasası-nın etkisini belli sınırlar içinde tutan dü-şük işlem hacmi (sanırım İMKB'nin yıllık işlem hacmi, New York Borsası'nın bir öğ-le öncesi işlem hacmini karşılayamayacak düzeyde) aynı zamanda bazı "büyük"lerin zahmetsiz para kazanmalarına da önemli bir fırsat sağlıyor.

Özetle küçük bir alanda oynamanın riziko-suzluğu ve rahatlığı, özellikle bankaların iştahını kabartıyor.

Borsada fiyatlar bir süredir anlamsız bir yükselişin içine girmiş durumda. Cari bü-yüklüklerle düşünen kafalar üzümlü yiyip bağıni sormamak gerektiğine inanıyorlar ve "aman borsamız ne hızlı güçleniyor, haydi hep birlikte borsaya" naraları atıyor-lar. Borsa uzmanı denen adamların pek çoğu ise işin sonunun bir felaketle sonuçla-nacağını çok iyi bildikleri halde, ekme-kapılarının itibar yitirmemesi için, gelişmele-rin sağlıklı olduğundan söz ediyorlar. Eko-nomi servisinin başında eski **Birikim Dergisi** yazarlarından Cengiz Turhan'ın bulun-duğu **Cumhuriyet** gazetesi de bu yorumla-ra kelimesi kelimesine katılıyor. Ekonomi yazarları ve üniversite hocaları... Heps-i susup. Kimse yaklaşan felaketten söz etmi-yor.

Oysa borsa pimi çekilmiş bir el bombasın-dan farksız. Kimlerin elinde patlayacağı da belli. Bankalar şişirdikleri borsadan çe-kildiklerinde değerli kâğıtlar birden bütün

değerlerini kaybedecekler ve 1989 yılında kârları iyice sıkışmış olan bankaların yükü-nü çabuk kazanma hayali ile dolu olan "saf" insanlar sırtlayacak. Bu planlı çöküş beraberinde birçok sıkıntıyı ve huzursuzlu-ğu getirecekse de, sistem borsada feda et-tikleriyle bankalarda istikrarı bulma şansını elde edecek.

Üstelik bütün bunlar daha önce de yaşanı-mıştı. Aynı suskunlukla birlikte. İki yıl ö-nce bankalar önce borsada sonra da Tahta-kale'de aynı senaryoyu sahnelemişlerdi (Tahtakale'deki işlem hacmi oldukça dü-şüktür ve bu küçük alanda bankaların bor-sa gibi rahat at oynatması mümkündür). Burjuvazi adına burjuvazinin uzun vadeli çıkarlarını düşünmesi gereken hükümet, Tahtakale'de oynanan oyunun durduk yer-de ve bencilce enflasyonu kamçıladığını çok iyi biliyordu. Uzun vadede görülecek zarar gereksiz derecede fazla olacaktı. Tur-gut Özal bunun üzerine önce bankaları "si-zi döviz işlemlerinden kâr edemez hale ge-tiririm" diyerek tehdit etti ve iflah olmaz bankaların vurdumduymazlığı karşısında tehdidini bir ölçüde de olsa uygulamak zo-runda kaldı.

Sonuçta eskiden yüzde 20 oranında kâr ge-tiren döviz işlemleri artık yüzde 0.5 oranın-da bir kazanç sağlar hale geldi.(Bu oran çoğu zaman maliyetleri bile karşılayama-maktadır). İmalat sanayinin içinde bulun-duğu zor durumla birleşen bu uygulama bankaları yeni bir borsa vurgununa mec-bur etti. Çare yeni canlar yakmaktır. İşte şimdi bu yapıyor.

Türkiye'de istikrar arayan ve istikrarın ku-rulması için fedakarlığa hazır olduğunu ilan eden "Marksistler" yanılıyorlar. İstik-rarsızlığın kanalları altyapı tarafından ardı-na değin açılıyor. Kolay kolay da kapana-çağa benzemiyor.

Krasin'in tezlerini benimsiyoruz

Ünlü Sovyet teorisyenlerinden Yuri Kra-sin'in tezleri, anlatıldığına göre dünya so-lunda ciddi tartışmalara neden oluyor. Türkiye'de de **Yeni Açılım** dergisi Kra-sin'in tezlerini tartışılmak üzere sol kamu-oyunun bilgisine sundu. Türkiye solu Kra-sin'in tezlerini ele alıp tartışmadı. Ama biz konuyu ciddiye alıyoruz ve Krasin'in tezlerini aynen benimsediğimizi ifade edi-yoruz. Daha somut olması için, Krasin'in tezlerinin bir özetini sunuyoruz:

1. İşçi sınıfı partisinin görevi

"Tüm kapitalist ilişkiler sistemi ve bunla-rın oluşturduğu ideolojik ilişkiler ve ku-rumlar, yaşam tarzı, bilinçli azınlığın prop-aganda ve aydınlatma çalışmasına köstek olurlar. Burjuva anlayışından kurtulmak için yalnızca bir politik parti değil, bir devrimci eylem partisi gerekir. Bu parti eğer yalnızca devrimci olmayan bir duruma kendini uydurmuş ve devrime gebe buna-lım sırasında eyleme geçmeye yeteksiz bir grup parlamenterin uzantısıysa, işçi ha-reketine sosyalist bilinci kazandırmak olan işlevini yerine getiremez."

2. Bugünkü kapitalizm ve devrim olanakları

"Her ne kadar kapitalizm birbirinden farklı pek çok yapıyı tek bir sistem halinde barındırabiliyorsa da, çelişkileri yoketmek şöyle dursun, sıçramalı gelişimin sonucu olarak daha da artırmıştır."

3. Tüketim toplumunun uzantıları

"Tüketim toplumu' küçük burjuva zihni-yetini ve konformizmi yayıyor. Çağımızın zihniyeti ile bilimsel ve teknik devrimin mahiyeti, insanlığın kültürel ilerlemesinin hızlı temposuyla ters düşen, entellektüel durgunluğun tebelleştiği bir atmosfer yaratıyor."

4. Kapitalist düzene entegre olma tehlikesi

"Şili devrimince ortaya konan, ama çözüle-memiş olan bir soru çok önemlidir: Kapi-talist düzen içinde yaratıcı eylem yürüte-rek, bu düzendeki en karmaşık 'oyun ku-rallarına' uyarak, hatta erkin kurulmasına katılma hazırlığı bile göstererek, hala kapi-talist sistemden 'kopmak' olanaklı mıdır?"

"Burjuva güçleriyle anlaşma stratejisinde, sosyalist perspektife yönelmiş olan sınıfsal konum ile kapitalist ekonominin savunul-ması amacıyla 'sosyal pakt' kurulması ko-numu arasındaki sınır çizgisi pek belirsiz-dir."

NOT: Krasin'in bu önemli tezlerine bütü-nüyle katılıyoruz. Ancak galiba eksik ka-lan bir nokta var. Krasin'in bu "tezler"i, on yıl kadar önce, Konuk Yayınları'na ba-sılan **Devrim Sürecinin Diyalektiği** ve **Devrimci Teori ve Devrimci Politika** (Le-ibzon ile birlikte) adlı kitaplarından alın-ma. Bu nokta çok önemli; çünkü o zaman-lar dünya henüz atom çağını yaşamıyordu! Nükleer bir felaketin tüm uygarlığı yoket-me tehlikesi yoktu! Kapitalizmin böylesi bir canlılık ve kendini yenileme yeteneği gösterebileceği de tahmin edilmiyordu...

Evet, "Krasin'in tezlerine katılıyoruz" der-ken galiba bir hata ettik, bunların 10 yıl gi-bi çok uzun bir zaman öncesine ait oldu-ğunu unuttuk. İyi de, biraz da biz "nostaljik" olamaz mıyız?

Sovyet tarımı tartışılıyor

Yegor Ligaçov geçtiğimiz ay içerisinde Sovyetler Birliği'nin kronik yiyecek maddesi kıtlığı sorununu çözümlenmek için orta-vadede etkili olacak önlemler alacaklarını açıkladı. Yiyecek maddelerinin taşınması ve depolanması sırasında meydana gelen gereksiz kayıpların ilk elde azaltılmasını hedefleyen bu önlemler tarımsal araştır-ma-geliştirme çalışmalarının da hızlandırılmasını öngörüyor.

Ekim ayının ortalarında Sovyet radyosunda katıldığı bir programda ellerinde verim-liliği ölçen kıstasların bulunmadığını bu nedenle gereksiz kayıpların önlenmesine yönelik bir sistematiği oturtamadıklarını belirtti. Alınacak yeni önlemlerin 5 ile 7 yıl içerisinde sonuç vereceğini öne süren Ligaçov, ulaşımın geliştirilmesi, araştırma çalışmalarının artırılması zorunluluğu üzerinde ısrarla durdu.

Komünist Parti Merkez Komitesi Tarım Komisyonu Ligaçov'un son açıklamaları-nın öncesinde yıllık üretim kaybının ülkeye 35 milyar dolar ile 40 milyar dolar ara-sında bir zarar verdiğini kamuoyuna duyurmuştu. Özetle Sovyetler Birliği her yıl yok yere 29 milyon ton tahıl 1 milyon tona yakın eti ve üretilen patates ve sebzele-rin 1/4'ünü çöpe atıyor.

Tarımsal üretim artırılması konusundaki tartışmaların iki temel yaklaşım arasın-da meydana geldiği göze çarpıyor. Ligaçov varolan tarımsal düzenlemelerin sınırla-rı içerisinde başarılı sonuçlar alınmanın mümkün olduğunu düşünüyor. Pek çok yet-kili ise kolektif çiftlikleri problemin ana kaynağı olarak görüyor, uzun vadeli top-rak kiralama ve aile işletmeciliğini savunuyorlar.

Ekim ve sanat :

Bir yeni dünya

Eser KUTAL

Devrim sonrası, proletaryanın egemen bir sınıf olarak örgütlenme mücadelesi içinde kendi kültür ve sanatını da yaratmaya çalışması doğal bir çaba.

Ekim Devrimi siyaset alanının dönüm noktalarından birini, 20. yüzyıl için belki de en önemlisini oluşturuyor. Ekim yalnızca Rusya'ya değil, yarattığı düşünsel/teorik, fiziksel/pratik sallantı ve güçle gerçekten de bir çağa damgasını vuruyor.

Sanat alanında, bir, yarattığı coşku ve ilhamla, ikincisi, sanat-ideoloji-siyaset ilişkisinin yeniden yorumlanmasını zorunlu kılması ile ve üçüncü olarak da sanatta süreklilik-kopuş sorunsalını yeniden gündeme getirmesi ile önem kazanıyor.

Sanat ve kültürün yeşerebilmek için gereksinim duyduğu iktisadi-toplumsal refahın, Ekim Devrimi sonrası bir geniş köylü ülkesi Rusya'da birbirini izleyen savaş-devrim-kuruluş ve ikinci savaş yıllarının büyük yoklukları ve işçi sınıfı açısından fedakarlıklar hatta kahramanlıklar gerektiren ortamında varolmadığı herkesçe bilinen bir gerçek.

Ama Rusya'da Ekim sonrası bir coşku, bir büyük ilham kaynağı ve bir de gelenek mevcut. Bu da devrimi hemen izleyen günlerden başlayarak boyveren canlı bir sanatsal üretimi olanaklı kılıyor. Devrim sonrası, proletaryanın egemen bir sınıf olarak örgütlenme mücadelesi içinde kendi kültür ve sanatını da yaratmaya çalışması doğal bir çaba.

Saf proleter sanatın aranışı içinde çok çeşitli deneysel girişimler, örneğin sinemada 1917 yılının son aylarından başlayan çalışmalar, belgesel sinemanın kuramcısı ve uygulayıcısı "devrimin gözü" **Dziga Vertof** elinde ilginç ürünlere ulaşabiliyor. **Eizenstein**'ın **Grev**, **Potemkin Zırhlısı**, ve **Ekim**'i ise ilginçlikleri bir yana günümüzde de beğenimize hitap edebilen yapıtlar olarak sinema tarihine geçiyor.

Sahne sanatları ve tiyatro eleştirisi alanında en radikal teorik araştırmalar ortaya çıkıyor. **Çehov** geleneğini sürdürmeye çalışan "Moskova Sanat Tiyatrosu" çevresinde **Stanislavskiy**, **Nemiroviç-Dançen-**

ko, **Gorki**'nin yapıtları ile "eleştirel gerçekçi"likten, "sosyalist gerçekçi"liğe giden yolu döşüyorlar. **Meyerhold**'un deneysel tiyatrosunda ise seyirciyi aktif kılma anlayışı ile sahne tekniği ve oyunculuk alanlarında cüretli denemelere girişiliyor. Bunlar savundukları estetik ilkeler ne denli eleştiriye açık olursa olsun, kişisel beğeni ölçütlerinin dışında tartışmaya

değecek örnekler oluşturuyor. Listeye şiiri, müziği ve plastik sanatları, özellikle de grafik sanatını katmak gerekiyor. Devrimin en canlı, ironik, esprili portresini çok farklı sanat akımlarına bağlı olabilen grafik ürünlerinde izlemek mümkün.

Sanat alanında Ekim ile ortaya çıkan tartışmaların en önemlilerinden biri de hiç kuşkusuz "süreklilik-kopuş" tartışması oluşturuyor. Bu sorunun biri pratik, diğeri ise teorik/akademik iki yanı mevcut. Pratik olan yanı, sanatçıların bağlanma sorunsalında, teorik/akademik yanı ise öz-biçim tartışmalarında somutlanmıştır. Birbirine çok yakın ve hatta içiçe geçmiş sorunlardan sözediyoruz. Ekim'in sanat alanına getirdiği, yalınlık değil, karmaşıklık ve zenginlik olmuştur. Günümüzde de uzanan bir büyük zaman

diliminde yeni arayışları körükleyen çelişkilerin varlığı biliniyor, ve artık yeni sentezleri olanaklı kılacak daha zengin bir birikim de var... Ekim'in sanatçılara verdiği ise, karşılık olarak aldıklarından hiç kuşkusuz daha fazladır: **Yeni bir dünya...** Bu yeni dünya, yarattığı olanak,

umut ve perspektif ile yeni bir sanatçı tipini şekillendirmiş, ama biraz da o sanatçı tipi ve ürünleri ile beraber varolmuştur.

Ekimsiz bir **Ostrovskiy**, **Fadayev**, **Şolohov**, bir **Şostakoviç**, **Kabal-yevskiy**, **Solovyev Sedoi**, bir **Mayakovskiy**, **Yesenin**, **Rozdestvenskiy** düşünülmeceği gibi, onlar-sız da bir sosyalist kuruluş ve dolayısıyla Ekim düşünülemez!

Bir Devrimin İnsanları

Lenin: İlk sosyalist ülkenin yönetici partisinin lideri. Marksizme bolşevizm "mikrobu"nu bulaştırdı. Birinci paylaşım savaşında "iç savaş" tezini ileri sürdü. Herkes "demokrasi" derken "sosyalizm" diyerek 1917 yılını altüst etti. Tek ülkede sosyalizm teorisinin mucididir.

Stalin: Kendi deyişle "devrimin yer süpürücüsü" oldu. Kollektivizasyon, endüstrileşme ve savaş yıllarında ülkesine önderlik etti. Günümüzde tüm kötülükler ondan bilindiği için son derece popüler hale geldi. En son, Lenin'i de onun öldürttüğünü yazdılar. Oysa böyle büyük misyonları olmadı, sosyalist kuruluştan başka!

Buharin: Partinin genç yıldızı. Bolşevik yöneticiler içerisinde en genç olanlardan birisi. Teorik formasyonu her zaman takdir edildi. Ancak siyasal dönemeçlerde bir sola bir sağa yalpaladı. Tasfiye edilme sürecinde çok kötü durumlara düştü. Şimdi reformistler adını ağızlarından düşürmüyorlar.

Trotskiy: Hâlâ kendi adına bağlanmış bir çizgiyi kotarabilen devrimci. Büyük örgütleyici ve ajitatör. Yaşamı boyunca hiçbir zaman dengeli bir bolşevik olmadı. Onlara aykırılığı en sonunda güçlü bir devrimciyi devrimin karşısına düşürdü!

Jerjinskiy: Polonya ve Rus işçi hareketinin en önemli simalarından. İlerlemiş yaşına ve hastalığına rağmen özellikle 1917 sonrasında önemli görevler üstlendi. Çeka'yı kurdu ve yönetti. KGB'nin tohumlarını attığı için lanetlenmesi (!) gerekirken bugün Lenin'den sonra en fazla sevilen liderler arasında yer alıyor.

Kirov: Sosyalist kuruluşun tipik kadrolarından birisiydi. Özelliği, soğukkanlı olması ve bütün yeteneklerini Sovyetler'in yaşaması mücadelesine ayırmasıydı. Sonunda öldürüldü ve parti içi terör başladı. Hastalıklı Anatoliy Ribalov, ancak kurgusal bir defter içerisinde, ölümünden Stalin'i sorumlu tuttu. Yeni trotskistlere siyasi cinayet yakıştırılmıyor!

Varoşilov: Adına ezgiler üretilmiş komutan. Savaşmayı devrimden sonra zorunlu olarak öğrendi, "bütün geleneksel stratejileri altüst ediyor" diye Alman subaylarının sinirini bozdu, bir ara İzmir'in en büyük bulvarına ismi verildi... Henüz karalama kampanyasının dışında tutuluyor.

Molotov: Önce partili, sonra diplomat. Stalin'in dışişleri bakanı. Hitler'in sinirini bozan ve "diplomasi" yapmayı sevmeyen bir doğrudanlıkla Sovyet çıkarlarını savunan birisi. Varoşilov ve Ydanov ile beraber 20 yılın yükünü omuzluyor. Destalinizasyon sonrası partiden atılıyor, 80'lerde yeniden partiye alınıyor.

Hruşçov: Gergin bir toplumu rahatlatmak, yeni ufuklar açmak için çaba gösterdi. İpin ucunu kaçırdı, uluslararası harekette büyük hasarlara neden oldu, görevden alındı. Ama bir "kapitalist yolcu" hiçbir zaman olmadı. Sovyet devrimine hep inandı.

Brejnev: İstikrarın simgesi oldu. Bugün söylenenlerin tersine, parti genel sekreteri olduğu dönemde çok büyük adımlar atıldı, Sovyetler ülkesi bugünden daha itibarsız olmadı. Biriken sorunları çözecek dinamikler yeterince beslenmedi; burada geride kalındı. Şimdi madalyaları ve hastalıkları yüzünden alay konusu yapılıyor. Aynı kafemler zamanında el-etek öptükleri için, yapılan değil yapanlar güldürüyor.

Andropov: Çok kısa bir süre parti liderliğini üstlendi. KGB liderliğinden gelmesine rağmen (!) çok sevildi. Bugünkü birçok adımı daha kontrollü bir biçimde zorladı. Yaşlı olması, bu anlamda büyük bir talihsizlik oldu.

Kerenskiy, Kaplan, Martov, Zoşçenko, Saharov, Soljenitsin, Yeltsin ...